KEN HUNT • MIKE TAYLOR

GHIDUL XENO® FOBULUI

Xenofobie:
s.f. (<fr: *xénophobie)* frica irațională de străini, probabil justificată, întotdeauna de înțeles.

australienii

NEMIRA
plăcerea lecturii

Ken Hunt, Mike Taylor
Ghidul Xenofobului - Australienii

Coperta colecţiei: Dana MOROIU, Corneliu ALEXANDRESCU
Ilustraţia copertei: Irina DOBRESCU
Ken Hunt, Mike Taylor
The Xenophobe's Guide to The AUSSIES
© Copyright Oval Projects, 1993, 1999, 2004, 2008
© Nemira, 2010
Redactor: Nicoleta GHEMENT
Tehnoredactor: Stelian BIGAN
„Ghidul Xenofobului" este o marcă înregistrată.
Toate drepturile rezervate.
Orice reproducere, totală sau parţială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă şi se pedepseşte conform Legii dreptului de autor.
ISBN 978-606-579-047-6

Lectura digitală protejează mediul

Versiune electronică realizată de Elefant.ro

***

Cuprins

- Hartă
- Naționalism și identitate
- Caracter
- Comportament
- Atitudini și valori
- Maniere
- Obsesii
- Guvernare
- Destindere și distracții
- Umor
- Sănătate și igienă
- Mâncare și băutură
- Obiceiuri și tradiții
- Crimă și pedeapsă
- Afaceri
- Sisteme
- Cultură
- Limbă

Lui Joseph Kenneth Hunt i se spune „Ken”, în parte fiindcă tatălui său i se spunea „Joe”. Dacă lui Ken i s-ar fi zis Joe, ar fi fost poreclit „Micul Joey” (nume pe care îl poartă puii de cangur). În realitate, pe tatăl lui nu-l cheamă Joe, ci Percy – Percy Joseph Kelly Hunt. De asemenea, Kelly nu este numele de familie. Tatăl lui Joe a fost înrolat forţat în Marina engleză, a fugit de pe navă în Portsmouth şi şi-a schimbat numele în Kelly. Ken a dus o viaţă plină de variaţie: a administrat un ring cu maşinuţe electrice într-un parc de distracţii, a cules fructe, a fost curier, pictor, contabil, consultant de afaceri şi proprietar de magazin. A călătorit mult: în Europa, Canada, Statele Unite, China, Rusia, Asia şi în insule precum Jersey, Guernsey, Isle of Man, Grand Cayman şi Bahamas. Susţine că statutul de paradis fiscal al celor din urmă nu i-a influenţat câtuşi de puţin preferinţa pentru ele.

Mike Taylor şi-a petrecut jumătate din viaţă în Australia. A lucrat ca poştaş, cercetător chimist, examinator de patente, consultant pe probleme ştiinţifice, funcţionar internaţional şi economist în domeniul energiei. La un moment dat a condus Secţia de Tehnologie pentru Conservare şi Energie Recuperabilă din cadrul Departamentului Energiei şi Industriilor Primare al Australiei. Şeful lui i-a sugerat că ar putea obţine poziţii ierarhice mai înalte în cadrul „circului” (sectorul serviciilor publice din Australia), dacă şi-ar mai tempera ireverenţiosul simţ al umorului. Din fericire, puternica sa tendinţă spre ilar nu a constituit o barieră în calea succesului în domeniul consultanţei, graţie căruia Taylor s-a putut retrage la o vârstă frumoasă în micul său colţ de paradis din Queensland.

Hartă

Dacă aţi suprapune o hartă a Australiei peste una a Europei, prima ar acoperi-o pe cea de-a doua de la Madrid până aproape de Moscova. Ce peisaj european v-ar putea pregăti pentru o întindere de teren aproape pustie, de 56 de ori mai mare decât Anglia? În Australia, densitatea medie a populaţiei este foarte scăzută – 3 persoane pe kilometrul pătrat –, dar 85% din locuitori trăiesc în regiunile urbane, iar dintre aceştia, 21% în Sydney.

Populaţia Australiei este de 20 de milioane de locuitori, în comparaţie cu: 4 milioane neozeelandezi, 62 de milioane englezi, 33 de milioane canadieni, 127 de milioane japonezi şi 306 de milioane americani.

Naţionalism şi identitate

Nu faceţi niciodată greşeala de a-i subestima pe australieni. Sunt prietenoşi, nonşalanţi şi laconici, le place să afişeze o calmă lipsă de interes pentru tot ce-i înconjoară, însă nimeni nu ajunge la un stil de viaţă relaxat ca al lor dintr-o pură întâmplare. Iar caracterul lor reflectă această discrepanţă între atitudine şi modul de viaţă fiindcă, la urma urmei, nimic nu este ceea ce pare.

Traiul într-o ţară descrisă la un moment dat de un prim-ministru australian ca „fundu' lumii" sugerează un anumit grad de bizarerie a locuitorilor săi. În realitate, australienii consideră că toţi cei care au nenorocul să trăiască altundeva în lume sunt de fapt cei „puţintel duşi".

Oamenii care nu sunt de prin partea locului nutresc însă convingerea că trebuie să fii puţin ciudat pentru a trăi acolo. Iar dacă dumneavoastră vă veţi îndoi de asta, vă vor sugera să vă aduceţi aminte de ultimul meci de fotbal jucat conform regulamentului australian. Acesta este sportul pe care australienii îl consideră naţional… şi cu care se mândresc.

Exceptând evenimentele sportive, australienilor nu le place să facă paradă emoţională de steaguri şi cântece ori imnuri. Orice val de fervoare patriotică stârnit periodic de presă şi de politicieni este bine disimulat. Nimeni nu trebuie să le spună celorlalţi australieni cât de grozavă este ţara lor, fiindcă ştiu asta deja – şi, la urma urmei, există oare cineva care merită să-ţi baţi capul pentru a-l convinge?

La reuniunile oficiale, intonarea imnului naţional este însoţită de un soi de murmur. Motivul? Imnul sună mai degrabă a marş funebru, cu versuri nemuritoare precum „ţara noastră-i înconjurată de mare" (păi, este o insulă, nu?). Campionii australieni la diverse sporturi se străduiesc să-l cânte, dar cum nimeni nu-i cunoaşte versurile, cu excepţia politicienilor – pe care majoritatea populaţiei îi consideră nişte „târâturi" fără excepţie – puţini sunt cei care îşi dau de fapt silinţa s-o facă.

Imnul, intitulat *Advance Australia Fair – Înainte, mândră Australia* –, a fost ales de autorităţile guvernamentale în urma unui concurs. Întâietatea sa a fost disputată de mult mai sprinţarul *Waltzing Matilda*[1], însă chiar şi o naţiune fondată de condamnaţi a pus piciorul în prag când s-a ridicat problema unui imn naţional despre un ins care a furat o oaie şi apoi s-a sinucis aruncându-se într-un iaz. În circumstanţe neoficiale, toată lumea obişnuieşte să izbucnească într-o înălţătoare

intonare a vestitului *Waltzing Matilda.* Fiindcă, la urma urmei, nici un amărât de politician n-o să-i spună unui australian ce să cânte şi ce nu.

La limita ridicolului

Ţinând seama cât de izolaţi sunt de restul lumii, n-ar fi ilogic să presupunem că australienii se simt animaţi de un sentiment de unitate naţională. Am fi însă departe de adevăr dacă am face-o şi am descoperi în scurt timp că patriotismul lor se manifestă sub forma unei aprige rivalităţi între cele şase state care compun Australia.

Folosirea epitetelor deloc măgulitoare constituie modalitatea lor de a face faţă situaţiei şi fiecare stat îşi poartă cu mândrie eticheta, oricât de jenantă ar fi ea. Locuitorii Australiei de Sud sunt numiţi „mâncători de ciori" – fără îndoială de la calitatea jalnică a terenurilor agricole din zona de nord a acestui stat. Locurile sunt acolo atât de aride şi de pustii, încât ciorile trebuie să zboare cu spatele ca să nu le intre praful în ochi.

Oamenii din Australia de Vest şi-au acceptat titlul de *sand-gropers*[2]. Ba chiar au creat şi o jucărie de pluş cu acest nume, pentru a beneficia financiar de pe urma lui. Jucăria este vândută pentru a aduna bani în scopuri caritabile. Viaţa într-o imensă groapă cu nisip are o sumedenie de avantaje, dar abundenţa de apă nu este unul dintre ele.

Celelalte state au porecle care se mai schimbă odată cu vremurile. Australienii din Queensland – singurul stat care diferă cu adevărat de toate celelalte, având păduri tropicale, vegetaţie luxuriantă pe ţărmuri, banane şi Marea Barieră de Corali – nu se miră că sunt supranumiţi „mâncători de banane". Cei din Queensland îi numesc pe vecinii din New South Wales „mexicani", fiindcă se află la sud de graniţa lor. Australienii de pe continent sunt de părere că mariajele consanguine sunt epidemice printre „taswegienii" din Tasmania – o insulă adesea omisă, din păcate, de pe hărţile reprezentând Australia.

Competiţia este în floare şi, firesc, statul în care trăieşti are cea mai bună bere, cel mai potrivit mediu pentru afaceri şi – lucru de importanţă capitală – cele mai bune echipe sportive. Această rivalitate este ilustrată de luptele anuale din cadrul ligii de rugby, desfăşurate între Queensland şi New South Wales. În comparaţie cu ele, arenele din Roma antică erau parcuri de joacă pentru copii, şi, chiar dacă un jucător cade lat pe teren, partida nu se întrerupe pentru atâta lucru.

Relaţii speciale

Există două popoare care ocupă un loc aparte în inimile australienilor. Primul este cel al neozeelandezilor, dar numai fiindcă, fiind atât de aproape de ei, nu poate fi ignorat atât cât şi-ar dori. Celălalt este, desigur, cel britanic.

Încă de când a început să-şi expedieze cetăţenii indezirabili în Australia, Anglia a fost privită ca un soi de părinte. Primii sosiţi purtau haine cu înscrisul POHMIE – *Prisoners of His Majesty in Exile* („Prizonieri ai Maiestăţii Sale în exil"). Faptul că englezii sunt numiţi şi astăzi *pommies* nu trebuie considerat o insultă. Mă rog, chiar este o insultă, dar australienii nu-i jignesc niciodată decât pe prieteni, aşa că nu se pune la socoteală.

Au existat unele probleme economice atunci când, după secole de comerţ preferenţial cu Australia, Marea Britanie şi-a îndreptat atenţia asupra Europei, dar acest lucru nu a generat animozităţi la adresa britanicilor. Totul a fost pus pe seama politicienilor, şi orice australian ştie că politicienii nu au nici o legătură cu oamenii reali şi cu lumea adevărată.

Economia australiană şi-a revenit însă, ajutată de cotaţia scăzută a monedei South Pacific Peso, cunoscută mai degrabă ca dolarul australian. Acum, Marea Britanie nu mai este considerată la fel de importantă. Principalul ei rol este acela de a furniza neîncetat victime pentru invincibila echipă australiană de crichet.

Cum se văd ei pe ei

În anii cincizeci şi şaizeci ai secolului XX, în presa australiană se desfăşura o campanie publicitară ce promova imigraţia asistată în Australia. În cadrul ei, australianul tipic era înfăţişat ca un bărbat bine, tânăr, vânjos şi bronzat, care stătea toată ziua la plajă. Femeia australiană era tânără, bine făcută, bronzată şi stătea toată ziua la plajă. Asemenea reclame i-au ispitit pe mulţi britanici nevinovaţi, atrăgându-i în cursă. În schimbul unei taxe de zece lire sterline, erau obligaţi să rămână locului vreme de cel puţin doi ani – răstimp în care mulţi şi-au pierdut dorinţa de a se întoarce acasă. Australienii au fost încântaţi de faptul că încercările prin care treceau în viaţă erau descrise ca fiind spectaculoase. La urma urmei, considerau ei, toţi cei suficient de fraieri încât să creadă aşa ceva meritau să trăiască în Australia. Compasiunea nu a fost niciodată punctul lor forte.

În anii optzeci, televiziunea australiană a difuzat o campanie guvernamentală pentru sănătate intitulată *Life – be in it,* animată de un fel de antierou australian pe nume Norm. Avea cam treizeci–patruzeci de ani şi un burdihan uriaş. Şedea toată ziua în faţa televizorului şi se uita la sport. Cu berea în mână, fireşte.

Australienii bronzaţi şi cei de tipul „Norm” coexistă paşnic, uneori în interiorul aceluiaşi trup – la urma urmei, la cluburile de surfing se serveşte bere. Lăsând la o parte pseudointelectualul „set Chardonnay”, australienii de astăzi nu par a fi interesaţi de o imagine anume, exceptând-o pe aceea de mare naţiune sportivă.

Pentru australieni, sportul nu e niciodată suficient. Iar esenţa lui e victoria, nu aiureli de genul „important e să participi”. Până nu de mult, fotbalul australian era jucat numai în statul Victoria, dar la meciurile importante se adunau chiar şi o sută de mii de spectatori. În timpul Jocurilor Olimpice, toate ziarele din Australia publică tabele cu numărul de medalii câştigate raportat la totalul populaţiei, demonstrând astfel indubitabil că îi depăşesc pe americani – statistic, cel puţin. Dacă înfrângerea este categorică… în fond, la o populaţie atât de mică, nici n-ar fi fost de aşteptat ca australienii să câştige. Iar dacă ei au ieşit victorioşi – ce sentiment minunat pentru micul David, să-l fi învins pe puternicul Goliat.

Cum le-ar plăcea să fie percepuţi

Australienii şi-ar dori să poată înlocui vechea imagine a ţării lor iubite, de colonie a condamnaţilor. Nu sunt escroci, ci oameni cu iniţiativă. Le-ar plăcea ca restul lumii să-i considere lideri mondiali în domeniul gândirii independente. Sugeraţi-i unui australian că se trage dintr-o naţie de infractori şi vă va replica imediat că naţia în cauză a fost importată în cea mai mare parte din Anglia; mai mult decât atât, regretă până în ziua de azi că nu şi-au permis să aducă infractori dintr-o ţară mai de soi.

În orice caz, în cei aproximativ şaptezeci de ani de deportări, numai o sută şaizeci de mii de condamnaţi au sosit în Australia – o picătură de apă în ocean, comparativ cu numărul celor care au imigrat aici benevol. Totuşi, faptul că majoritatea populaţiei actuale derivă din deportaţi şi din amatori de îmbogăţire peste noapte (căutătorii de aur din secolul al XIX-lea) le este cunoscut australienilor. Înaintaşii lor sunt consideraţi individualişti vânjoşi, al căror spirit de iniţiativă a fost esenţial pentru dezvoltarea unei ţări atât de vaste şi de aspre.

Iar dacă se mai întâmplă ca vreun afacerist sau politician să ajungă la mititica – nici asta nu-i o problemă. Atunci când fostul ministru Rex „Buckets” Jackson din New South Wales a fost încarcerat în închisoarea Berrima pentru infracţiuni financiare, sculpturile sale autografiate erau la mare cerere în magazinul penitenciarului.

Cum îi văd ei pe alţii

Australia are douăzeci de milioane de locuitori, circa 3% din aceştia fiind urmaşi ai populaţiei indigene originale. După Israel, este ţara cu cel mai pregnant multiculturalism din lume. Aproape orice naţionalitate care vă trece prin minte poate fi regăsită aici – britanică, irlandeză, italiană, greacă, slavă, olandeză, germană, spaniolă, poloneză, vietnameză, indiană, libaneză, turcă, chineză – şi toate i-au învăţat pe australieni propria lor versiune de relaţii internaţionale. Rapida sporire a influxului asiatic îi determină chiar pe reprezentanţii acestei foste colonii europene să-şi recunoască realitatea geografică de „anexă" a continentului asiatic.

Statistic, 40% din australieni, sau cel puţin unul dintre părinţii lor, s-au născut dincolo de graniţe. Pe lângă relaţiile globale de rudenie, circa un milion de australieni se află, în orice moment, în afara graniţelor ţării – şi nu ne referim doar la cei care fac băi de soare în Bali. Făcând abstracţie de atotprezenţii drumeţi cu rucsacul în spate, australienii lucrează în industria londoneză, sunt instructori de surfing în Biarritz, vând *fajitas* în Costa Rica, iar mulţi populează barurile. Majoritatea se întorc în cele din urmă acasă, îmbogăţiţi de experienţa dobândită, dar şi mai convinşi că Australia e cel mai bun loc în care să trăieşti.

Toate ziarele australiene au secţiuni internaţionale, iar televiziunile oferă programe străine. Există chiar un canal TV – Special Broadcasting System (SBS) – destinat programelor „etnice", la care puteţi urmări orice, de la ştiri în limba indoneziană la documentare despre fabricile de tractoare din Uzbekistan. Este adevărat însă că SBS nu are aceeaşi audienţă ca serialul *Neighbours.*

Multiculturalismul a revoluţionat domeniul alimentar, astfel că australienii privesc adesea celelalte naţiuni în termenii mâncărurilor pe care le gătesc. Astfel, francezii sunt dificili, dar dacă perseverezi, merită efortul. Italienii au aroma lor, dar nu poţi pune bază pe ei, în vreme ce chinezii sunt insipizi la prima vedere, dar pot avea efecte nebănuite pe termen lung. Britanicii sunt de încredere, dar anoşti, iar tot ce e american e mult prea mare şi lipsit de gust.

Cât despre restul, dacă o ţară nu le trimite maşini, dacă nu joacă rugby, crichet, hochei, golf sau tenis, ori dacă nu participă la Jocurile Olimpice, nu există.

[1] Waltzing înseamnă a continua să mergi (în ciuda legilor antivagabondaj); Matilda/My Tilda/M'tilda este prăjina purtată pe umăr, de care e legată bocceaua cu toate posesiunile lumeşti ale respectivului (n.a.).

[2] Sintagma, care s-ar traduce literal ca „bâjbâitor în nisip”, desemnează un peşte de mari dimensiuni din apele australiene, caracterizat de o deschidere uriaşă a gurii (n. tr.).

Caracter

Australienii sunt sceptici din fire. Sunt însă totodată optimişti şi le place să privească în viitor. Asta înseamnă că filozofia lor de viaţă este pozitivismul cinic.

În adâncul oricărui australian zac ascunse diverse personaje complexe. Pentru a le identifica şi înţelege, trebuie să-i priveşti în lumina trăsăturilor care îi compun.

Australianul luptător

Largi suprafeţe de teren agricol au fost atribuite în cadrul programelor guvernamentale de colonizare. Schema era, în linii mari, aceeaşi: se ia o familie naivă, se adaugă un topor, douăzeci de foi de tablă ondulată şi un pachet cu seminţe, se presară deasupra promisiuni goale şi apoi se aruncă totul în mijlocul pustietăţii.

Pentru aceşti primi colonişti, viaţa a fost o luptă continuă: un război cu arşiţa, cu birocraţia, cu lipsa (ori cu excesul) de apă, cu muştele, şerpii şi insolaţia. A fost o viaţă grea, în singurătate, care a dus la formarea unui tip aparte de om, dur şi rezistent. Mick Dundee (eroul filmului artistic *Crocodile Dundee)* este unul dintre ei. Mick şi câţiva dintre prietenii lui trăiesc încă, ducând-o bine mersi în fermele din zonele agricole şi din „staţiuni”[3].

Australienii se lasă învăluiţi cu plăcere de gloria reflectată a primilor colonişti şi nutresc aspiraţii romantice privind adversităţile. Astăzi însă, majoritatea trăiesc în oraşe şi pe fâşiile de coastă, iar cea mai mare luptă pe care o duc este cea cu frunzele care se încăpăţânează să cadă în piscine.

Camaraderie

Camaraderia[4] este un concept unic, înţelegerea sa fiind esenţială pentru descifrarea caracterului australian. Termenul îşi are probabil originile în vremurile coloniei-penitenciare, când bărbaţii şi femeile în Australia erau într-un raport de 6 la 1, iar utilizarea sa s-a extins din nevoia primilor colonişti liberi de a face front comun în faţa diverselor greutăţi cu care se confruntau. Individualismul aspru o fi el bun, dar dacă vrei să trăieşti bine în sălbăticie, ai nevoie de cineva la care să apelezi atunci când situaţia devine dificilă.

Camaraderia este aplicabilă îndeosebi bărbaţilor, deşi societatea australiană nu mai este atât de pregnant dominată de sexul tare, ca odinioară. Femeile nu folosesc termenul *mate,* dar se comportă în conformitate cu el, aşa că există şi între ele un fel de amiciţie onorifică. Asociaţia Femeilor din zonele rurale reprezintă o forţă puternică în regiunile slab populate – şi nu doar datorită capacităţii de convingere a plăcintei lor cu dovleac.

Spiritul de camaraderie cunoaşte astăzi o revigorare, odată cu „nomazii cărunţi" – pensionarii australieni care îşi cumpără o rulotă şi îşi petrec anii senectuţii bătând ţara în lung şi-n lat. Locuitorii din Victoria dornici să scape de iernile aspre de la ei de acasă constituie o „specie" des întâlnită în îndepărtatul Teritoriu de Nord. Un astfel de nomad cărunt care îl zăreşte pe altul rămas în pană la marginea drumului se va opri întotdeauna pentru a-i da o mână de ajutor. Desigur, poate că n-ar recunoaşte un carburator nici dacă i-ar cădea unul pe picior, însă un strop de ceai şi un dram de simpatie sunt mereu bine-venite.

Camarazii trebuie să fie *fair dinkum* – un alt concept central al modului de viaţă australian. *Fair dinkum* se traduce în linii mari prin a avea integritate şi credibilitate, a fi de încredere. Puteţi fi întrebat la un moment dat dacă „sunteţi *fair dinkum* în privinţa asta", adesea cu o doză substanţială de îndoială în glas. Ca să vă faceţi o idee, politicianul *fair dinkum* este o specie rar întâlnită.

Mai presus de orice, camaraderia implică o loialitate deplină. Niciodată nu-ţi „pârăşti" amicii, nu le dezvălui indiscreţiile în faţa autorităţilor relevante. Pârâcioşii – *dobbers* – sunt consideraţi a fi undeva mai jos decât burta şarpelui, mai josnici chiar decât cei care nu-şi plătesc „rândul" la bar.

Oamenii care nu contribuie la binele comun, precum *dole bludgers* – cei care nu-şi plătesc contribuţiile la asigurările sociale – nu sunt demni de a fi incluşi în cercul camaraderiei.

O recentă campanie guvernamentală care îi îndemna pe australieni să-l „pârască pe un *dole bludger*” a generat tensiuni interesante în mintea acestora: oare dispreţul pentru *bludgers* va fi mai puternic decât reticenţa de a pârî?

Un prim-ministru australian a considerat la un moment dat că mult-preţuita camaraderie este un concept suficient de important pentru a fi inclus într-un nou proiect de Constituţie naţională. Ideea lui a fost însă de la început sortită eşecului. Pentru modificarea legii fundamentale este necesar un referendum, iar australienii votează întotdeauna „Nu” atunci când se organizează unul. La urma urmelor, consultările populare sunt iniţiate de autorităţile guvernamentale, iar acestea au întotdeauna un motiv ascuns. Un astfel de caz a fost cel în care cetăţenii Teritoriului Capitalei („insula” reprezentată de oraşul Canberra în cadrul statului New South Wales) au votat împotriva autoguvernării. Pentru majoritatea populaţiei încadrate în sistemul de servicii publice, şmecheria de a arunca pe umerii lor povara financiară „era mai vizibilă decât ouţele unui câine”. S-au ales oricum cu autoguvernarea, cu o creştere corespunzătoare a taxelor, filozofia pozitivismului cinic fiind încă o dată subliniată.

Sindromul devaforizatului

Australienii îi iubesc pe cei defavorizaţi: bieţii stoici care se străduiesc din răsputeri, care se ridică împotriva campionului sau a sistemului inflexibil. Această dragoste se află la baza permanentei lor atitudini de sfidare la adresa autorităţilor şi a statu-quoului.

Sportivul care luptă din greu pentru a ajunge în top se poate aştepta la o necondiţionată admiraţie şi/sau susţinere. Campionul momentului nu este decât un jalon, un obiectiv asupra căruia se focalizează preferinţele populaţiei. Situaţia riscă să fie puţin cam demoralizatoare pentru campionul care ieri se afla încă în graţiile publicului.

Fiecare australian ştie că toţi campionii sunt plini de ei şi de aceea merită să fie coborâţi de pe piedestalul lor. Acesta este sindromul „macului înalt”: ieşi deasupra mulţimii şi vei fi retezat imediat la dimensiunile ei. A încerca să creşti este ceva admirabil; a reuşi devine impardonabil. Excepţie fac cazurile în care izbuteşti să depăşeşti succesul pur şi atingi statutul cvasidivin al unui Ian Thorpe[5] sau Don Bradman[6].

Iar o asemenea atitudine nu se manifestă doar în domeniul sportului. Deschide un magazin alături de unul care se bucură de succes, lasă impresia că eşti sărac şi ineficient şi că te zbaţi din greu, şi toţi clienţii vecinului vor da garantat năvală la tine. Australienii se vor înghesui să-i ofere nou-venitului o şansă echitabilă.

Această caracteristică poate avea utilizări pozitive. Dacă vă place să fiţi detestat, nu trebuie decât să daţi impresia că sunteţi încrezător, mulţumit şi atent. Orice australian ştie bine că nimeni nu e atât de bun pe cât pare. Dacă însă preferaţi să fiţi agreat, tot ce aveţi de făcut este să vă arătaţi nesigur, incapabil şi indiferent. Orice australian ştie bine că nimeni nu e atât de rău pe cât pare. Dacă se întâmplă să aveţi câteva trăsături de caracter nefericite, înseamnă că dumneavoastră, mai mult decât oricine altcineva, aveţi nevoie de prieteni. Măsura în care dezvoltarea Australiei a fost încetinită de o astfel de atitudine este imposibil de estimat. Oricum însă, ţinând seama de susţinerea evidentă acordată celor care încearcă, în detrimentul celor care izbutesc, există fără îndoială o satisfacţie personală mai mare în statutul de defavorizat.

Impertinenţă

Nimeni nu-i poate împiedica pe australieni să facă un lucru dacă au hotărât deja că-l vor face. Nu ai cu ce să-i ameninţi, fiindcă nu ascultă decât de propriile lor principii.

Asemenea fundamente morale primitive nu pot duce decât la formarea unora dintre cei mai impertinenţi oameni imaginabili. În cursul unei dezbateri încinse în Parlamentul din New South Wales, un politician a spus despre un coleg de Cameră că „nu are nici măcar creierul unui măgar”. (Electoratul nu ar considera observaţia lui ca fiind ieşită din comun, şi nici că situaţia în sine ar constitui un dezavantaj pentru respectivul politician. Fiindcă de fapt acesta este standardul.) Preşedintele Camerei i-a cerut să retracteze cele spuse şi, spre surprinderea lui, respectivul s-a executat imediat: s-a ridicat în picioare şi a declarat: „Domnule preşedinte, am greşit şi îmi cer scuze. Onorabilul membru *are* creierul unui măgar.”

Insultele sunt aproape termeni de alint şi, dacă un australian nu are o poreclă, mai mult ca sigur suferă de o severă tulburare de personalitate. Cei cu un picior amputat vor fi porecliţi, probabil, „ciotuleţ”, iar un bărbat scund şi chel va fi „botezat” de amicii lui „Kojak bonsai”.

Nimic nu este sfânt pentru australieni. Unul dintre ei şi-a prezentat mama, o bătrânică de optzeci de ani cu probleme de vedere, spunând: „Ea e mama, şi nu vă vede deloc bine.” La numai câteva zile după ce Lindy Chamberlain a susţinut că un câine dingo i-a răpit copilul din tabăra de la Ayers Rock, apăruseră deja tricouri cu mesajul „Câinele dingo e nevinovat”.

[3] *Stations* – termen utilizat iniţial de guvernul colonial pentru a desemna aşezările agricole şi pastorale în care condamnaţii erau „staţionaţi” (n.a.).

[4] *Mateship* în original; termenul mate se traduce prin „camarad”, „tovarăş”, „amic”, „partener” (n. tr.).

[5] Înotător australian (născut în 1982), de cinci ori campion olimpic (n. tr.).

[6] Jucător australian de crichet (1908–2001), considerat unul dintre cei mai buni din lume (n. tr.).

Comportament

Riscurile Australiei

Ţinând cont de mediul în care trăiesc, ar fi o greşeală să ne aşteptăm la un comportament „normal” din partea australienilor. Natura exercită asupra lor cea mai importantă influenţă, una foarte dură şi neiertătoare. La urma urmelor, ţara lor este cea mai aridă şi mai monotonă de pe planetă.

Copacii sunt anormali aici. Nu le cad frunzele, ci scoarţa. Reprezentanţii multor specii (printre ele eucaliptul) pierd fâşii mari de scoarţă şi toţi sunt veşnic verzi. Asta înseamnă că sub ei, pe sol, veţi găsi mai multă coajă de copac decât frunze. Toamna vine şi se duce în numai câteva weekenduri de vreme plăcută.

Nici cele două păsări reprezentative pentru Australia nu sunt normale. Emu, care apare în stema ţării, nu zboară, iar kookaburra (care se hrăneşte cu păsări mai mici) nu cântă, ci râde. Celălalt animal reprezentat pe stema Australiei este cangurul. Emu şi cangurul au fost alese, aparent, deoarece nici unul dintre ele nu se poate deplasa înapoi, predestinând astfel ţara la un progres continuu.

Râurile nu sunt nici ele normale. În Victoria circulă o glumă care spune că cel mai mare râu al statului curge cu susul în jos. Bancul se referă la Yarra, care are mai mult mâl în apa de suprafaţă decât pe fundul albiei. Un drum la plajă nu este o banală activitate firească de relaxare. Dacă nu apare ameninţarea cancerului de piele care să micşoreze numărul celor ce stau la soare, riscă să apară rechinii şi să-i înjumătăţească pe cei care se scaldă. Rechinii reprezintă un pericol pe coastele de sud, est şi vest. În apele de pe ţărmurile de nord-est şi nord-vest sunt meduze veninoase, peşti-de-piatră otrăvitori şi şerpi marini. În nord nu sunt rechini: îi mănâncă crocodilii.

Cu un asemenea mediu natural, nici o persoană cu scaun la cap nu se poate aştepta la un comportament normal din partea oamenilor care trăiesc acolo. Australienii nu fac nici măcar cu mâna la fel ca toţi ceilalţi. Gestul pe care ei îl numesc salut este o constantă fluturare a mâinii prin faţa nasului. Întâmplător, mişcarea alungă muştele. Veţi constata că salutul „ruralilor” este mult mai lent decât cel al orăşenilor; nu este vorba aici de lene, ci de experienţă. Fiindcă nu trebuie să alungi decât muştele din faţa ochilor. Nu cântăresc cine ştie ce, aşa că pe cele care-ţi stau pe spate mai bine le laşi acolo. Dacă

dai din mână prea repede, le vei deranja şi pe ele, deci vor zburătăci mai multe în jurul tău.

Australia este o ţară în care comportamentul excentric este considerat un atribut personal – cu condiţia să fie bine pus în practică. Orice formă de excentricitate e acceptată. Chiar şi lipsa unei soluţii este o soluţie. Când compania Castlemaine (producător de bere din Queensland) a avut probleme cu ortografierea numelui propus pentru sortimentul ei de bere, a folosit, simplu, XXXX.

Realitatea absolut incontrolabilă nu se află niciodată departe de limitele zonelor suburbane. Autoritatea, legile şi tradiţiile pompoase nu pot fi considerate prea importante atunci când situaţia riscă în orice moment să fie serios afectată de aspecte de ordin fizic. Poemul *Ţara mea*, scris de Dorothea Mackellar şi învăţat pe de rost de generaţii de şcolari australieni, ilustrează această forţă a naturii:

Iubesc un pământ de soare ars,
Tărâm al nesfârşitelor câmpii,
Al munţilor cu piscuri goale,
Al secetei, dar şi al ploii,
Iubesc ale lui zări îndepărtate,
Şi marea lui cu străluciri de stea,
Şi frumuseţea-i şi teroarea-i –
O ţară-ntinsă, ţara mea!

Flexibilitatea în viaţă şi în activitatea profesională a fost întotdeauna un element esenţial al capacităţii de adaptare. De exemplu:

• Cum ar fi posibil ca un elev din Alice Springs să ajungă la şcoală dacă ploaia torenţială de peste noapte a rupt drumul?

• De ce ar purta cineva sacou şi cravată la muncă, dacă şi-n bidonul cu apă sunt patruzeci şi cinci de grade Celsius? (Bidoanele cu apă sunt întotdeauna atârnate la umbră.)

• Cum ar putea veni un surfer la slujbă dacă „valul e-nalt”?

Colonia-penitenciar a fost cea care a creat această atitudine impertinentă, iar natura a asigurat de atunci încoace spiritul inovator al populaţiei.

Familie

În ultima jumătate de secol, populaţia Australiei s-a dublat. Cea mai mare parte a acestei creşteri s-a datorat imigraţiei, însă guvernele s-au arătat îngrijorate în special de rata scăzută a natalităţii şi de povara pe care o reprezintă cei cu părul alb asupra populaţiei tot mai reduse a plătitorilor de taxe. Ca stimulent, fiecare proaspătă mămică primeşte acum un cadou de câteva mii de dolari din partea naţiei recunoscătoare. Ministrul de Finanţe le îndeamnă să aducă fiecare pe lume câte trei urmaşi: unul pentru mama, unul pentru tata şi al treilea pentru Australia.

Sumele plătite în contul asigurărilor sociale sunt suficiente pentru a transfera dependenţa financiară pe umerii guvernului şi a spori astfel independenţa materială a familiei. Toate formele de independenţă sunt instinctive. (Dependenţa de guvern nu se pune la socoteală, dat fiind că guvernul nu contează.)

Australienii sunt adepţi ai mobilităţii, dispuşi să locuiască oriunde găsesc de lucru; astfel au apărut uriaşele comunităţi miniere în regiuni izolate ale ţării. Chiar dacă mama şi tata se mută mai aproape de familie, în numai câţiva ani aceasta din urmă va fi din nou pe picior de plecare.

Fiecare suburbie îşi asumă propria ei identitate. Într-una locuiesc numai familii tinere (şi este poreclită „valea scutecelor”); în alta se adună pensionarii. Prin urmare, este greu de crezut că se găsesc multe suburbii care să satisfacă interesele ambelor grupuri de populaţie.

Toţi australienii îşi doresc să locuiască aproape de plajă şi, imediat ce-şi permit, pensionarii se îndreaptă spre zonele de coastă. Vizitele la casa de pe plajă a „bătrânilor” constituie un sport popular printre cei tineri, dar toată lumea ştie că, după cinci zile, peştele şi musafirii nu mai sunt prielnici.

Familiile se reunesc cu ocazia nunţilor, a botezurilor, de Crăciun şi la unele aniversări (atunci când se schimbă „prefixul”), dar nimeni nu se aşteaptă (şi cu atât mai puţin părinţii) ca reuniunea să aibă loc în casa părintească. Rareori se întâmplă să existe un ataşament istoric faţă de căminul familial, dat fiind că mama şi tatăl se vor fi mutat deja după plecarea copiilor.

Într-o ţară caracterizată de independenţa fermă în gândire şi de relaţii familiale flexibile nu există drepturi anume impuse în funcţie de vârstă şi nici tradiţii de familie.

Rudele se reunesc şi la înmormântări, care pot fi organizate oriunde. Rareori se întâmplă ca toţi membrii unei familii să fie

îngropaţi în acelaşi cimitir. Mormintele lor sunt adesea risipite pe întregul teritoriu al ţării, fără a ţine seama de descendenţă ori de mutările survenite în timpul vieţii. Funeraliile constituie prilejuri de a afla ce mai fac rudele şi totodată de a admira frumuseţile ţării.

Atitudini şi valori

O individualitate foarte individuală

În fruntea listei de valori a australienilor se află credinţa de nezdruncinat în propria lor individualitate. Ei ştiu bine că ţara lor nu e ca nici o alta şi sesizează şocul resimţit de vizitatorii de peste mări, care le confirmă convingerea că sunt altfel decât ceilalţi. Dar nu stau să caute cauza unui asemenea şoc. Faptul că sunt diferiţi este mulţumitor în sine, aşa că australienii nu sunt deloc interesaţi să exploreze impactul acestui caracter deosebit asupra celor cu care interacţionează.

Statisticile privind diversitatea rasială indică o populaţie cosmopolită. Privită la scară globală şi din punct de vedere al originilor, afirmaţia este probabil adevărată. Dar, aşa cum ştie orice australian, statisticile sunt realizate de autorităţile guvernamentale, autorităţile sunt controlate de politicieni, iar în politicieni nu poţi avea încredere.

Prima şi a doua generaţie de „noi australieni" strâng rândurile în încercarea de a se izola de individualitatea tipic australiană, până ce vor reuşi s-o accepte sau se vor lăsa seduşi de ea. Iar dacă nou-veniţii se încadrează în masa populaţiei şi susţin echipele sportive australiene, nici o problemă! Dacă însă continuă să se văicărească sau să-şi păstreze un caracter prea „etnic", există întotdeauna opţiunea zborurilor de întoarcere. În cazul asiaticilor, există o minoritate care îi consideră un fel de cap de pod care riscă să-i lase pe mai vechii australieni fără individualitatea lor; majoritatea se delectează însă cu bucătăria vietnameză/thailandeză/chineză, din restaurantele cu specific care apar precum ciupercile după ploaie. Dacă nou-veniţii provin din Europa continentală, suburbia în cauză este numită cu mândrie „cosmopolită".

În susul josului

Societatea australiană este una pătrunsă de conştiinţa de clasă – însă aici nu ai de-a face cu obişnuitele clase de sus, de jos şi de mijloc. În mare parte, conceptul de clasă are la bază caracterul. Puţini sunt cei care acordă o atenţie deosebită pedigriului, venitului sau şcolilor urmate. La nivel general, statutul social este privit doar cu ceva mai mult decât un uşor amuzament.

Există excepţii, desigur, de obicei în zonele mai bogate ale oraşelor mari. În „culturalul" Melbourne veţi fi întrebat ce şcoală aţi făcut, în „materialistul" Sydney lumea va dori să ştie în ce suburbie locuiţi, iar în „tradiţionalistul" Adelaide oamenii se vor interesa dacă sunteţi un OAF: dintr-o Old Adelaide Family – dintr-o veche familie din Adelaide.

Tot ce contează este modul în care relaţionezi cu ceilalţi. Felul în care te îmbraci te priveşte. Acest lucru a dus la un stil vestimentar degajat – ceea ce nu e câtuşi de puţin rău; lasă-i pe ceilalţi să-şi piardă timpul cu nimicuri inutile. Există anumite standarde minime; în multe localuri veţi găsi o atenţionare scrisă: „Cămaşa obligatorie, accesul în şlapi interzis."

Australienii nu vă vor aborda folosind apelativele „domn", „doamnă" sau „domnişoară". Dacă a catadicsit cineva să vă dea un nume de botez, de ce să nu-l folosiţi? Dacă acest fapt vă creează unele inconveniente, cauza este, probabil, o problemă a dumneavoastră, iar dacă sunteţi nemulţumit de el, aşteptaţi să aflaţi care vă este porecla!

Bogăţie şi succes

O scurtă istorie europeană şi taxe mari pe venit, combinate cu o atitudine de genul „Îi avem, deci de ce să nu-i cheltuim?", fac ca în Australia să nu existe prea mulţi bani „statici". „Squattocraţia" constituie o excepţie de la regulă. Aşa-numiţii squatteri[7] au obţinut în secolul al XIX-lea suprafeţe vaste de teren, iar familiile lor trăiesc de atunci din veniturile aduse de acestea. În *Waltzing Matilda,* vagabondul care furase oaia *(jumbuck)* a fost împins să se arunce în iaz *(billabong)* de sosirea squatterului călare pe pursângele său. Indivizi care nu au avut altceva mai bun de făcut au scris teze doctorale pe marginea acestui cântec ca metaforă a societăţii australiene.

Averile sunt apanajul întreprinzătorilor. În perioada de vârf a acestora, în anii optzeci, erau atât de mulţi, încât Australia ajunsese să-i exporte, însă „brigada pantofilor albi" (numiţi astfel ca urmare a preferinţei lor pentru acest gen de încălţăminte, combinat de obicei cu cămăşile hawaiiene) continuă să trăiască, şi încă bine, îndeosebi în Queensland, în domeniul imobiliar. Reglementările au fost însă înăsprite, iar acum vânzarea terenurilor inundate la flux este interzisă de lege. Prăbuşirea pieţelor financiare şi falimentarea ulterioară a multor întreprinzători sunt considerate o justă pedeapsă. Australia de Vest are numeroşi reprezentanţi ai acestei pături sociale, iar glumele nu au întârziat să apară. Iată un exemplu:

Două tinere care se plimbau prin centrul oraşului întâlnesc în cale un broscoi.

— Psst! face acesta. În realitate sunt un întreprinzător, dar o vrajă m-a transformat în broască. Dacă mă sărutaţi, vraja se va rupe.

Fără a sta pe gânduri, una dintre tinere se apleacă, înhaţă broscoiul şi-l îndeasă în geantă.

— Doar n-ai de gând să săruţi chestia aia scârboasă, nu? o întreabă prietena ei. Ştii că întreprinzătorii nu valorează nici măcar un cent!

— Sigur că nu, replică prima. Dar ai idee cât valorează o broască vorbitoare?

Întreprinzătorii recent îmbogăţiţi erau priviţi cu sentimente amestecate. Forţa lor financiară le conferea putere, iar asta atrăgea respect. Dar faptul că avuseseră succes însemna că trebuie să fi fost necinstiţi sau, în cel mai bun caz, „puţin cam iuţi". Fără îndoială că şi-ar fi vândut şi mama pentru un dolar. Atunci când aroganţii îmbogăţiţi au căzut de sus de tot, satisfacţia naţională a atins cote uriaşe; australienilor le place să folosească în acest sens expresia „azi cocoş, mâine pământuf

de praf”. Apelativul „Bondie” aplicat celebrului şi bogatului om de afaceri Alan Bond face identificarea cu succesul şi diminuează deopotrivă importanţa celor avuţi. După ce a fost închis pentru delapidare, statutul social al lui Bondie a mai scăzut puţin. Însă individualitatea nu şi-a pierdut-o.

Australienii au trei modalităţi principale de afişare a bogăţiei.

1. Dacă averea nu e foarte mare, o etalează prin vreo două maşini tari. Un model german, argintiu şi suplu, ar fi numai potrivit.

2. Dacă sunt cu adevărat bogaţi, îşi aleg case uriaşe în suburbii exclusiviste.

3. Iar dacă sunt putred de bogaţi, cumpără o proprietate pe care o folosesc doar în weekend: o extravagantă casă pe plajă, o fermă nu departe de oraş sau – şi mai şi – o podgorie.

Banii constituie un lucru pe care trebuie să-l ai, însă nu există scuze pentru cei care îi pun mai presus decât lucrurile importante în viaţă. Unica modalitate cu adevărat acceptabilă de a face avere este s-o câştigi. Există în Australia o uriaşă loterie naţională, cu milioane de dolari ce pot fi câştigaţi de trei ori pe săptămână. Australienii consideră că, dacă moşteneşti o avere, ai noroc; dacă o acumulezi, eşti un escroc; dacă însă o câştigi, devii un erou naţional.

În căutarea plăcerilor

A avea succes nu este ceva extrem de important. La o adică, australienii preţuiesc cu adevărat un singur lucru: posibilitatea de a se simţi bine.

Într-o societate hedonistă ca a lor, acest lucru a devenit o veritabilă artă. Pe primul loc în domeniu sunt surferii, care au un singur scop în viaţă: să facă surfing. Iar între două valuri, mai mănâncă, beau, dorm, iubesc şi muncesc. Acest mod de viaţă este întruchiparea a tot ceea ce contează cu adevărat pentru australieni. Angajaţii lucrează în mod obişnuit de la şapte dimineaţa la ora patru după-amiaza, aşa că la ora patru şi cinci, parcările de lângă plaje sunt pline-ochi cu furgonetele sau camionetele instalatorilor.

O noapte cu paharul în mână nu este în nici un caz moderată de necesitatea de a merge la lucru a doua zi. De fapt, o astfel de afişare a indiferenţei poate fi considerată o admirabilă îndrăzneală. Iar dacă vii la muncă uşor afumat sau mahmur, colegii se vor strădui să te acopere. Este o situaţie des întâlnită în societatea australiană.

Domesticire şi suburbii

Australianul domesticit constituie un fenomen jalnic. Aceste personaje triste se adună de bunăvoie în suburbii odată cu venirea pe lume a copiilor. La nivel pervers, unicul motiv de a deveni părinte ar putea fi acela că naşterea copiilor oferă justificarea socială necesară pentru un asemenea pas.

Majoritatea australienilor îşi deţin casele în proprietate. Mai exact spus, numele lor se află pe un titlu de proprietate, alături de cel al unei bănci sau al unei firme de construcţii. Casa nu este însă un bun pentru veşnicie; australienii cumpără şi vând mereu case, într-o spirală ascendentă a dimensiunilor şi preţului. Este vorba aici despre căutarea acelui graal al bunăstării.

Într-o ţară atât de pasionată de nonconformism, o asemenea preferinţă pentru suburbii este inexplicabilă – doar dacă n-o luăm ca pe un fel de răzbunare a omului pe bizareriile naturale ale mediului în care trăieşte. Fiecare oraş este înconjurat de suburbii întinse. Aceste „sălbăticii moderne", fiecare cu „individualitatea" ei atent proiectată, sunt în mod cert cele mai insipide locuri de pe pământ.

Asemănarea lor cu Legoland este evidentă, mai cu seamă înainte ca arborii să fi crescut suficient. În prezent, căsuţele modeste au lăsat locul unor „McMansion" de patru sute cincizeci de metri pătraţi, cu câte cinci dormitoare, plus săli de spectacol şi camere de cusut. De fapt, numărul încăperilor este atât de mare, încât unele nici nu au nume, aşa că mătuşica Joylene venită în vizită riscă să se rătăcească prin a patra sală de toaletă. Aşa cum scria cineva pe adresa ziarului *The Australian,* „În zilele de demult aveam familii mari, trăiam în case mici, privata era afară şi mâncam în casă. Acum avem familii mici, trăim în case uriaşe, privata e înăuntru, iar noi mâncăm afară."

Distracţia de weekend pentru australienii fără copii, dar cu aspiraţii sociale, este vizitarea caselor de închiriat sau de vânzare. În fiecare nouă suburbie se află centre ale dezvoltatorilor, cu câteva case în scop publicitar. Fiecare centru freamătă de agitaţia personalului de vânzare, nerăbdător să vă ajute să vă pecetluiţi soarta în respectiva suburbie.

Fiecare familie are două maşini în faţa casei, plus o colecţie întreagă de biciclete, rulote, bărci şi orice alte mijloace de transport care le-au făcut la un moment dat cu ochiul proprietarilor. Interiorul casei beneficiază doar de o atenţie vagă din partea ocupanţilor. Accentul este pus pe exterior. Curtea, grătarul, grădina şi o piscină, dacă şi le permit,

constituie dovada existenţei pe această lume. Nu este o coincidenţă faptul că majoritatea invitaţiilor la cină sunt astfel programate încât să fie suficientă lumină afară pentru o mândră etalare a celei mai noi achiziţii din curte. Trataţia lunii în curs ar putea fi un grătar din cărămidă înclinat, un pavaj inegal sau o nouă canapea de grădină.

În timpul săptămânii, atât soţul, cât şi soţia muncesc pentru a-şi achita creditele. Copiii îşi petrec ziua la şcoală şi se întorc apoi acasă pentru a hălădui prin cartier până ce sunt atraşi înăuntru de serialele de televiziune.

Sâmbăta este ziua debuşeului emoţional, între cumpărăturile săptămânale şi spălatul maşinilor. Copiii fac sport (fie că vor, fie că nu). Activităţile sportive implică familia în întregul ei, de la echipele de ţânci de cinci ani care participă la „Atletismul pentru cei mici", în cadrul căruia sunt îndemnaţi să alerge şi să sară sub soarele arzător, până la adulţii care-şi încurajează furibund odraslele să-şi „termine" concurenţa. La strigătele de pe margine se rezumă participarea australienilor din suburbii la activităţile sportive. Sportul juniorilor îi oferă tatălui prilejul de a-şi consolida relaţia cu ei. Până în această etapă a vieţii, munca i-a oferit divertismentul necesar pentru a rezista în faţa încercărilor domestice. De acum va petrece toată săptămâna analizând fiece mişcare pe care odraslele au făcut-o sau pe care ar fi trebuit s-o facă. La urma urmei, el este un spectator bine pregătit în ale sportului.

Duminica dimineaţa vine vremea „modificărilor în grădină", care presupun un drum la magazinul de bricolaj şi la sere. Aceste centre comerciale uriaşe constituie adevărata inimă a vieţii în suburbii. Una dintre principalele lor atracţii este faptul că reduc timpul necesar muncii efective în grădină. Plantele native nu mai sunt la modă în suburbii, salcâmii pletoşi fiind înlocuiţi de aranjamentele de tip zen. Speciile rezistente la secetă revin însă în actualitate, odată ce restricţiile la apă se înăspresc, deşi majoritatea australienilor ţin încă să aibă o peluză îngrijită, în ciuda tuturor dificultăţilor de a o menţine verde şi proaspătă. Nu li se pare nicidecum absurd să trăiască într-un asemenea mediu „prelucrat" şi să-şi susţină în acelaşi timp afinitatea pentru preria naturală. Duminica după-amiaza sunt emisiuni sportive la televiziune, iar ritualul tunderii peluzei va fi fost deja săvârşit. Existenţa suburbană este buba caracterului australian.

[7] *Squatter* – în trecut, în cadrul reglementărilor guvernamentale, persoană care ocupa un teren în vederea obţinerii ulterioare a dreptului de proprietate asupra lui; termenul provine de la verbul to squat – „a sta pe vine" (n. tr.).

Maniere

Australienii şi-au moştenit în mare parte manierele şi eticheta de la englezi, însă obiceiurile americane tind să le înlocuiască. Toată lumea, spre exemplu, foloseşte în adresare prenumele. Chiar şi temuţii reprezentanţi ai Fiscului obişnuiesc să spună: „Ei bine, John, o să primeşti curând un control de la noi."

Bărbaţii le deschid şi astăzi uşa femeilor, deşi în era post-Germaine Greer[8], acest lucru se întâmplă mai rar. Dar gazda îi ţine uşa deschisă invitatului, şeful face acelaşi lucru pentru subalterni şi oricine se va grăbi să repete gestul pentru o persoană înconjurată de o liotă de copii. De asemenea, toată lumea îşi găseşte timp pentru a zâmbi şi a saluta folosind laconicul „Ta".

Australienilor le place să spună lucrurilor pe nume, astfel că uneori, pentru reprezentanţii naţiunilor mai sensibile, exprimarea lor francă poate aduce a grosolănie. Dacă se străduiesc cu adevărat să pară politicoşi în faţa stupidităţii, o fac „jucând cu o bâtă moartă"; acest lucru nu presupune violenţă, ci este o metaforă din crichet, care sugerează o lipsă de reacţie în faţa provocărilor extreme.

Australienii îşi aşteaptă întotdeauna rândul pentru a fi serviţi, deşi cozile constituie o privelişte relativ rară. Dacă văd că locul este aglomerat, majoritatea preferă să plece şi să revină mai târziu. Dacă însă trebuie să stai la rând, atunci se cuvine să-ţi petreci timpul cât mai cu folos. Conversaţiile între necunoscuţi sunt ceva obişnuit; uneori încerci chiar o părere de rău când îţi vine rândul să fii servit.

Situaţii sociale

Aveţi poate impresia că australienii nu sunt afectaţi. În acest caz, greşiţi. Sunt, numai că persoanele cu iluzii de grandoare le ţin pentru ele însele sau le împărtăşesc (cu rezerve) doar celor asemenea lor. În general, toţi consideră că este o dovadă de extremă proastă creştere să dai de înţeles în vreun fel că o persoană este mai bună decât altele. Iar cineva atât de „cu nasul pe sus" stârneşte în mod sigur râsete.

Prin urmare, alegerea oaspeţilor pentru micile agape trebuie făcută cu atenţie. Dacă dumneavoastră lansaţi invitaţiile şi sunteţi genul pătruns de propria importanţă, aveţi grijă să chemaţi numai oameni la fel de pompoşi. În regiuni precum North Shore din Sydney nu sunt greu de găsit. E suficient însă un singur pas greşit şi oaspetele *fair dinkum* va avea motiv de distracţie pe seama celorlalţi.

Pe de altă parte, atunci când o persoană afectată primeşte o invitaţie, va trebui mai întâi să se asigure că nu este chemată pentru a le asigura celorlalţi divertismentul gratuit. Fiindcă afectarea este considerată cea mai severă manifestare a lipsei de maniere. Dacă sunteţi o astfel de persoană, feriţi-vă de reacţiile australienilor, pentru că nu li se pare suficient doar să înfigă pumnalul, ci îl şi răsucesc bine.

Etichetă

Australienii spun ceea ce gândesc. Dacă pun o grămadă de mâncare pe masă şi vă invită să vă serviţi, exact asta se aşteaptă să faceţi. Dacă vă mulţumiţi să staţi cuminte pe locul dumneavoastră în speranţa că veţi primi şi alte îndemnuri, riscaţi să vă ridicaţi de la masă flămând.

Când sunteţi invitat la o familie acasă pentru a mânca împreună, veţi lua cu dumneavoastră câteva beri sau o sticlă de vin; altfel – sau dacă veniţi cu un buchet de flori – a doua oară nu veţi mai fi chemat. De fapt, pe multe invitaţii se specifică limpede B.Y.O.G. (*Bring your own grog* – „Adu-ţi ceva de băut"). Alteori, sugestia poate fi mai subtilă, gazda precizând: „Dă un picior uşii pe la şapte." Se subînţelege de aici că nu veţi putea bate în mod firesc la uşă, fiindcă braţele vă vor fi pline de băuturile aduse. Multe restaurante urmează politica B.Y.O.G. La urma urmei, de ce să plăteşti într-un restaurant, pentru o sticlă de vin, de trei ori mai mult decât dai pe ea într-un magazin de cartier?

Deşi în realitate australienii nu fac grătare în aer liber atât de des cum lasă de înţeles telenovelele, e bine să fiţi pregătit şi pentru o asemenea eventualitate. La astfel de evenimente, manierele sunt altele. Se consideră acceptabil, de pildă, să dai din mâini – şi de fapt este esenţial s-o faci, dacă nu vrei ca mâncarea să-ţi fie năpădită de muşte. Dar dacă n-ai chef să-ţi fluturi mâinile, nici o problemă: muştele nu mănâncă mult.

Un subiect delicat

Australienii nu se dedau la manifestări fizice în public. Există de fapt în viaţa lor doar patru momente în care se vor atinge reciproc: la înmormântare, atunci când fac dragoste, când dau mâna şi la sport.

Strânsul mâinilor este un ritual foarte important, dar se practică doar atunci când n-ai mai văzut persoana respectivă de luni bune. Şi nu vorbim aici despre gestul moale, aidoma unui peşte mort, şi repetat de două ori pe zi al europenilor. Australia este o ţară a bărbaţilor. Dacă ai muşchi, foloseşte-i; dacă nu, prefă-te şi tu!

Contactele corporale şi sportul merg mână-n mână, deşi atitudinea nu este deloc una de *fair-play.* Jocurile cu cel mai ridicat nivel de agresivitate sunt şi cele mai populare. Astfel se explică probabil aprecierea de care se bucură partidele de rugby şi de fotbal australian, în detrimentul fotbalului european. Îi veţi putea auzi adesea pe comentatori remarcând că un jucător se împleticeşte spre „sângerător" pentru a-i fi „drese" rănile înainte de a se întoarce în luptă. Violenţele în faţa arbitrilor sunt flagrante, în spatele lor sunt periculoase, iar printre spectatori au un caracter pur opţional.

Saluturi

Din tot ceea ce vedeţi la televiziune, există un element care nu a fost deloc exagerat. Australienii chiar spun *G'day* – un soi de „Mnăz'ua" – la toate nivelurile de familiaritate, prietenie sau formalism. Primul cuvânt rostit dimineaţa între doi îndrăgostiţi este *G'day.* O altă variantă la fel de des utilizată este *G'day mate;* pe de altă parte, *G'day Sheila* este o născocire a industriei cinematografice.

Motivul pentru care această laconică formă de salut este atât de des folosită e simplu: muştele. Cu cât ţii gura deschisă timp mai îndelungat, cu atât mai multe riscă să năvălească înăuntru. Mişcarea buzelor la *G'day* este simbolică şi foarte rapidă. Sunetul este emis pe nas.

Vinerea, când australienii pleacă acasă de la serviciu, pretutindeni se aude mantra *Avagoodweegend* – un fel de „Saiunuichenplăcut". Sfârşitul de săptămână e sacrosanct în Australia, graţie oportunităţilor pe care le oferă pentru sport, bere şi un drum la plajă. Vinerea mai este numită şi *Poet's day* („Ziua poetului"), de la *Piss off early, tomorrow's Saturday,* care s-ar putea traduce prin „Şterge-o devreme, mâine-i sâmbătă".

Momentul în care îţi iei la revedere de la cineva constituie un alt prilej de a face cunoştinţă cu jargonul australian, de această dată sub forma *Seeya* sau, cu caracter mai personal, *Seeya then. Seeya* înseamnă „ne vedem mai târziu". Australienii vă vor saluta astfel chiar dacă, într-o scurtă vizită în ţara lor aflându-vă, şansele de a vă mai vedea vreodată sunt aproape inexistente. De asemenea, din această formulă de salut am putea rămâne cu impresia că pe fiecare locuitor al Australiei îl cheamă şi *then.*[9] Australienii îşi individualizează orice frază folosind „numele" respectiv, astfel că veţi auzi frecvent: „Drum bun, *then",* „Sper că ţi-a plăcut la plajă *then"* sau „Mai doreşti şi altceva *then?"* Mai personali decât atât, australienii nu se arată niciodată.

[8] Scriitoare de origine australiană, una dintre cele mai reprezentative voci feministe ale sfârşitului de secol XX (n. tr.).

[9] *Then* în limba engleză are numeroase utilizări, traducându-se în general prin „atunci", „apoi", „deci", „în acest caz" (n. tr.).

Obsesii

Bere

Nimeni nu neagă că berea este o obsesie naţională în Australia. Ingurgitatul ei este o activitate la care se dedau toţi australienii, însă bărbaţii au ridicat-o la rang de veritabil cult. Întrebaţi-l pe unul dintre ei dacă are probleme cu băutura şi probabil că răspunsul lui va fi: „Probleme cu băutura? Doar n-am rămas fără, nu-i aşa?”

Barurile sunt domeniul privilegiat al bărbaţilor, iar pentru cei neştiutori comportă tot soiul de riscuri. Faptul că-ţi iei restul de pe tejghea deşi rămâi în continuare la bar cu băutura în faţă este o insultă clară – o exprimare făţişă a neîncrederii în cei din jurul tău. Aşază-ţi paharul cu gura în jos pe bar şi gestul tău va fi interpretat ca o invitaţie la bătaie adresată celorlalţi clienţi.

Dacă vă duceţi la cineva acasă şi aveţi de gând să luaţi cu dumneavoastră câteva beri, e recomandat să întrebaţi „Ce obişnuieşti să bei?” O marcă greşită de bere poate face ca oferta dumneavoastră generoasă să fie lăsată neatinsă pe masa din bucătărie.

Berea preferată diferă în funcţie de stat. Astfel, locuitorii din Perth nu se ating de VB (Victoria Bitter), iar cei din Victoria n-ar renunţa la o doză de 4X în favoarea uneia de Swan – un deliciu pentru cei din Australia de Vest. Chiar şi paharele au nume diferite. În New South Wales se bea Tooheys din *middy,* iar în Queensland din *pot.* De aici a derivat şi expresia *two pot screamer,* desemnând o femeie care devine foarte vioaie după o cantitate infimă de alcool.

Berea se bea întotdeauna rece. Cu cât mai rece, cu atât mai bine. Obsesia lor pentru berea mereu rece explică de ce australienii o beau din pahare atât de mici. Dozele sunt izolate de căldura aerului şi de cea a mâinii prin intermediul răcitoarelor de polistiren în care sunt ţinute. Vinului nu îi este niciodată acordată o atenţie similară. Cutiile frigorifice sunt numite *esky* (iniţial un nume de marcă, devenit însă substantiv comun). Dimensiunile sunt exprimate în funcţie de cantitatea de bere care încape în interior şi nici un australian care se respectă nu pleacă la pescuit fără o *esky* de cel puţin patruzeci şi opt de doze mici.

Burta umflată de la bere este un motiv de mândrie. La concursul anual de burţi de bere de pe Gold Coast aveţi ocazia să vedeţi cea mai mare „expoziţie” de cărnuri masculine din

viaţa dumneavoastră. Toţi iubitorii de bere din regiune urcă mândri pe podium. Timp de mai mulţi ani, vicepremierul statului Queensland (şi totodată ministru al curselor de cai – ce altă ţară mai are un astfel de ministru?) a fost un participant popular la acest concurs.

Mai ud, mai bun

Există o obsesie atât de înrădăcinată în firea lor, încât australienii n-ar recunoaşte-o niciodată: apa. Şi cine îi poate învinovăţi? Toţi locuiesc ori pe litoral, ori pe malurile unui râu, ori în apropiere de un lac. Chiar dacă ai casa pe plajă, tot îţi trebuie o piscină. Logica e simplă: dacă trăieşti la malul apei, înseamnă că, mai mult decât oricine altcineva, îţi permiţi să ai o piscină.

O fi Australia cel mai plat şi mai fierbinte continent al lumii, însă acestea sunt doar statistici; realitatea este alta: 85% din australieni trăiesc în regiunile de coastă cu climă temperată, unde sunt situate de altfel toate capitalele statale. Dacă n-ar fi existat reglementările urbanistice, toţi şi-ar fi clădit casele pe ţărmul mării.

Pe o lungime de peste o mie şase sute de kilometri, adică mai bine de jumătate din lungimea ei, coasta de est primeşte mai mult de o sută optzeci şi cinci de centimetri de precipitaţii anual. În unele oraşe aflate în zona de nord a statului Queensland se înregistrează circa şase sute douăzeci şi cinci de centimetri de ploaie anual. Regiunile din interiorul continentului sunt însă foarte aride şi, într-o ţară atât de întinsă, există întotdeauna zone cu secetă. Echitabilă, natura le schimbă de la un an la altul. Fermierii încearcă să cultive pământul în locuri care seamănă perfect cu suprafaţa marţiană, spunând că, da, vremea a fost „niţel cam secetoasă” în ultimii zece ani.

Atunci când nu plouă în fiecare an, despre regiunile din interiorul continentului se zice că sunt „niţel cam calde”. Localnicii nu folosesc termenul „arşiţă” decât dacă temperaturile ating patruzeci de grade Celsius, fiindcă altfel cum ar mai descrie o zi cu şaizeci de grade?

Casele australienilor sunt proiectate în mod special pentru vremea de vară. Sunt deschise şi răcoroase – adică nu sunt bine izolate şi este curent peste tot. În miezul iernii, în casele lor este mult mai frig decât e de obicei în locuinţele europenilor. Situaţia este însă convenabilă, fiindcă aşa nu mai ai nevoie de haine diferite pentru interior şi pentru exterior.

Accidente rutiere

Australienii au o ciudată obsesie pentru accidentele rutiere soldate cu decese. Numărul morţilor este raportat cu regularitate, însoţit de informaţii detaliate, în toate mijloacele de informare. Într-o prezentare de tip comentariu sportiv, este precizat numărul deceselor în fiecare stat, îndeosebi în perioada Crăciunului şi în cea a Paştelui. Aceleaşi amănunte sunt oferite şi pentru cifrele la nivel naţional, uneori comparându-se valorile înregistrate în diferitele state.

Cuplată cu dragostea pentru bere, această obsesie reprezintă un exemplu elocvent al complexităţii firii australiene. În ce altă ţară există magazine de băuturi *drive-in,* dar şi atotprezente „maşini de pileală" deservite de poliţia locală? Australia a fost una dintre primele ţări care au introdus testarea aleatorie a aerului expirat. În ciuda accentului pus pe individualism, obligativitatea purtării centurilor de siguranţă a fost acceptată fără nici o obiecţie, fiind considerată o idee raţională. Aici nu veţi întâlni aburelile tipic americane privind dreptul constituţional de a fi catapultat prin parbriz fără oprelişti.

Guvernare

Stăpânirea celor nestăpâniţi

Când Australia a fost colonizată de englezi, guvernarea era exercitată din celălalt capăt al lumii. De atunci, ţara a cunoscut o serie de explozii populaţionale, ultima survenind la mijlocul secolului XX, când a fost încurajată imigraţia pe scară largă. Din cauza cererii uriaşe generate de asemenea episoade, guvernele nu au putut ţine pasul cu nevoia de reglementări şi facilităţi, fapt care a limitat capacitatea de dezvoltare a Australiei. Nimeni nu apreciază limitările, însă pentru energicii australieni ele sunt de neiertat. Încălcarea unei reglementări guvernamentale nu constituie o infracţiune, ci un act de răzbunare.

Australia este încă membră a Commonwealth, aflându-se deci sub controlul guvernatorilor numiţi de regină. Regina Marii Britanii este totodată şi suverana Australiei; faptul că ea deţine două slujbe nu este ceva neobişnuit pentru australieni, fiind deci uşor acceptat. Faptul că regina trăieşte în Marea Britanie şi este englezoaică a fost acceptat cu mult timp în urmă, având în vedere că mulţi australieni nu au nici o legătură istorică cu Albionul. În anul 1999 ei şi-au demonstrat una dintre micile lor ciudăţenii: au ratat unica şansă, pentru mult timp de atunci înainte, de a o înlocui pe regină ca şef al statului. Deşi marea majoritate a australienilor doreau o republică, referendumul organizat în acest sens a fost respins deoarece politicienii promonarhie au izbutit să împartă votul, confirmând astfel opinia tuturor cu privire la oamenii politici.

În Australia există trei niveluri ale guvernării: federal, statal şi local. Fiecare dintre ele este contestat de două mari partide politice, deşi mai puţin sonor la nivel local. Cel mai de stânga dintre acestea este Partidul Laburist, celălalt fiind Partidul Liberal. Există de asemenea şi obişnuita serie de radicalişti de stânga, radicalişti de dreapta şi radicalişti pur şi simplu. Uneori pare că ţara are mai mulţi politicieni decât oi, iar uneori deosebirea între cele două specii este greu de făcut: ambele se adună în turme şi îşi urmează liderul orbeşte. Ţinând cont de dispreţul resimţit faţă de politicieni, votul este obligatoriu, iar cei care nu-şi exercită acest drept-îndatorire sunt amendaţi. Altfel, cabinele de votare ar fi goale, mai cu seamă că alegerile au loc întotdeauna sâmbăta, concurând astfel cu activităţi utile, precum urmărirea meciurilor de fotbal sau înlocuirea gazonului din curte cu beton verde.

Guvernul federal

Federaţia Statelor Australiene a fost constituită în prima zi a anului 1900. Parlamentul federal îşi desfăşura iniţial activitatea în Melbourne, însă s-a constatat că se afla prea aproape de oamenii reali, aşa că în 1910 a fost anexată o regiune cam de mărimea Luxemburgului, desprinsă din partea de sud a statului New South Wales; astfel a luat fiinţă Teritoriul Capitalei Australiene. Astăzi, guvernul federal funcţionează în siguranţă acolo, în Canberra, departe de ochii şi treburile tuturor. Canberra a fost descrisă la un moment dat de un mic fermier ţâfnos ca „o bunătate de ţarc de oi irosit", opinie împărtăşită de mulţi alţii. Dispunerea sa este mai degrabă suprarealistă, plină de sensuri giratorii bătute de turiştii derutaţi, în căutarea unei benzinării, a unui restaurant ori a altor dovezi de activitate umană.

Guvernul federal este considerat răspunzător de pierderea oricărui meci internaţional şi de toate dificultăţile economice ale tuturor familiilor din ţară.

Principalele deosebiri între Parlamentul australian şi sistemul englez, pe care îl are la bază, sunt acelea că membrii Camerei superioare sunt senatori, nu lorzi, limbajul utilizat este mult mai pitoresc, iar jignirile au o nuanţă mult mai personală. Dezbaterile sunt atât de aprinse, încât cei recent sosiţi în Australia au crezut că transmisiile televizate din timpul sesiunilor de interpelări sunt de fapt comedii.

Sistemele electorale de reprezentare preferenţială şi proporţională sunt atât de complexe, încât puţini sunt cei care le înţeleg, iar printre aceştia nu se numără în nici un caz votanţii. Pe unele buletine de vot pentru Senat sunt înscrişi zeci de candidaţi, acestea fiind mai mari chiar decât cabinele electorale. Chiar şi în minuscula Tasmania sunt aleşi doisprezece senatori, ceea ce înseamnă că, dacă unchiul Bruce are chef să huzurească în Canberra câţiva ani, e suficient să convingă câteva rude şi prieteni să-l susţină şi locul în Parlament îi este asigurat.

Guvernul statal

Există câte două Camere cu membri aleşi independent în fiecare stat australian, excepţie făcând Queensland, care nu are Camera superioară. Statului Însorit – aşa cum mai este el numit – îi place să fie altfel decât celelalte, deşi cele câteva plăcuţe de înmatriculare care au încercat să-l redenumească Statul Isteţ s-au dovedit a fi un eşec (nimănui nu-i plac cei ce se dau isteţi). Înainte de introducerea taxei pe bunuri şi servicii (GST) în anul 2000, premierii statali se întâlneau cu cei federali în fiecare an, pentru a discuta în contradictoriu despre distribuţia fondurilor. Cum statele primesc toate sumele încasate din GST, sursa discordiei a dispărut şi Consiliul Guvernelor Australiene (COAG) are un alt motiv de dezbateri: cine este răspunzător pentru secetă. Între timp, râurile se COAGulează.

Constituţia australiană interzice impunerea oricăror restricţii asupra comerţului între state, dar guvernele statale duc campanii uriaşe pentru a-l descuraja, aţâţând orgoliile locale. De asemenea, se angajează în veritabile războaie economice menite să convingă companiile aeriene sau fabricile de aluminiu să-şi instaleze bazele de lucru pe teritoriul lor, nu al vecinilor. Astfel, oferă teren gratis, construcţii gratis, bere gratis – totul gratis, în căutarea prosperităţii şi deci a victoriei în următoarele alegeri.

Guvernele statale sunt considerate vinovate pentru pierderea oricărui meci interstatal, pentru fiecare copil care nu ştie să citească bine şi tot ele sunt de vină dacă soţul/soţia ia amendă pentru conducere sub influenţa alcoolului, dacă trenurile întârzie sau dacă vremea e mizerabilă în ziua în care voiai să ieşi cu familia la picnic.

Guvernul local

Fiecare stat este împărţit în municipalităţi, fiecare cu propriul ei consiliu ales prin vot. În cadrul consiliilor, aspiranţii la funcţii politice îşi revarsă – şi deci îşi secătuiesc – entuziasmul începuturilor. Bine reprezentaţi în cadrul lor sunt şi dezvoltatorii imobiliari şi companiile de profil. Dacă la cele două categorii îi adăugăm şi pe binevoitorii locali cu prea mult timp liber, înţelegem de ce consiliile locale oferă mult doritul cadru de controverse şi dispute fundamental pentru comunităţile australiene. Şi de fapt acesta este şi principalul lor rol.

Consiliile locale sunt considerate vinovate pentru faptul că vecinul a primit aprobare să-şi reparceleze terenul, pentru că v-a interzis să construiţi o tăbăcărie în mijlocul oraşului şi pentru orice furtună care doboară copacii şi blochează drumurile.

Destindere şi distracţii

Cea mai populară modalitate de divertisment este urmărirea programelor la televizor, timp în care pot fi desfăşurate tot felul de activităţi plăcute.

- Sexul este pe primul loc în lista plăcerilor. Poate fi făcut foarte bine în pauza de publicitate.
- Băutul este al doilea pe listă. Poate fi savurat între reclame, dar şi în timpul actului sexual.
- Urmărirea programelor sportive se află pe locul al treilea. Din fericire, acestea se desfăşoară chiar pe ecran.

Conversaţiile despre sex, băut şi sport ocupă restul timpului rămas şi se desfăşoară tot în faţa televizorului, atunci când nu se transmite vreun eveniment sportiv.

Televizorul este sursa principală de divertisment pentru această naţiune de telespectatori. Puţini australieni recunosc că sunt dependenţi de TV, dar reticenţa lor este contrazisă de prezenţa a cel puţin două asemenea aparate în fiecare casă. Există două canale guvernamentale. Primul este ABC – mai mult sau mai puţin filiala de la antipozi a BBC-ului, deşi programele de ştiri se axează pe evenimente locale. Al doilea este SBS, cu vasta sa gamă de programe destinate minorităţilor şi grupurilor etnice. Având o abordare mai puţin pudică a nudităţii în filmele străine difuzate şi o preocupare mai amplă pentru fotbalul european, SBS este interpretat de unii australieni ca însemnând de fapt *Socca before Sexa*[10].

Există de asemenea o largă varietate de canale comerciale, toate la fel de proaste, cu un ridicat conţinut de programe americane, plus ştiri locale. Reclamele la asemenea posturi durează în medie douăsprezece minute pe oră, dar pauzele publicitare devin mai scurte pe măsură ce se apropie deznodământul filmului. Multe clipuri publicitare locale arată un grăsan care urlă la telespectatori, aşa că îţi trebuie ceva perseverenţă ca să rezişti până la final.

Într-un climat atât de propice activităţilor în aer liber, pasiunea australienilor pentru televiziune pare ilogică. Dar există multe alte lucruri ilogice în privinţa australienilor.

Jocuri de noroc

Nu e deloc de mirare că, într-o ţară plină de amatori de risc, jocurile de noroc învârtesc sume mari de bani.

În subordinea guvernelor statale se află TAB (Totaliser Agency Boards – organismul de supervizare şi control al pariurilor), care deţine monopolul asupra pariurilor hipice (legale). TAB este asistată eficient de numeroase posturi de radio comerciale, specializate de asemenea în căluţi.

Cazinouri există în fiecare stat, fiind dispreţuite de toată lumea în public, dar susţinute în particular. Se zvoneşte că în New South Wales se află 10% din totalul mondial al automatelor de poker, cluburi uriaşe înfiinţându-se pe baza veniturilor consistente aduse de acestea. Asemenea cluburi sunt renumite pentru mâncarea ieftină servită, pentru mirosul de bere stătută şi tapetul purpuriu de pe tavan.

În New South Wales, asociaţiile sportive şi celelalte organizaţii sociale pot opera legal automate de jocuri mecanice în sălile cluburilor, iar australienii se înghesuie la ele ca muştele la miere. O parte a profiturilor obţinute se îndreaptă spre menţinerea la un nivel scăzut a preţurilor la mâncarea servită şi spre asigurarea modalităţilor populare de divertisment. Cluburile sunt atât de rentabile, încât chiar şi după ce guvernul statal şi-a luat partea din profituri, sumele rămase sunt jenant de mari. Acestea trebuie cheltuite pentru facilităţile oferite membrilor sau în scopurile asociaţiei respective – ceea ce s-a tradus uneori în extravaganţe considerabile pentru membri. Un mic club de fotbal poate dispune de case de vacanţă luxoase, în care toţi jucătorii sunt găzduiţi în mod gratuit.

Lăcomia manifestată de cluburi pentru banii australienilor nu este egalată decât de graba acestora din urmă de a renunţa benevol la ei. Cluburile din zona de nord a statului trimit autobuze în Queensland pentru a-i ademeni pe cei lipsiţi de autoturisme proprii, care altfel ar fi fost privaţi de posibilitatea de a-şi cheltui banii în sălile lor de joc. Pierderile nu sunt considerate eşecuri, ci un gest caritabil la adresa celor nevoiaşi. Ispita cluburilor este evidentă, iar la mijloc nu se află distracţia şi potolul ieftin, ci năzuinţa australienilor de a se arăta mai şmecheri decât sistemul.

Vacanţă anuală

O dată pe an, fie că vor, fie că nu, familiile australiene pleacă în vacanţă – o experienţă teribilă, dezagreabilă pentru toată lumea.

Prima decizie care trebuie luată se referă la plaja pe care îşi vor întinde corturile sau în apropiere de care îşi vor parca rulota. (Corturile australiene sunt masive în general.) După discuţii aprinse şi îndelungate, fiecare familie se duce în cele din urmă în acelaşi loc în care a fost şi în anii trecuţi.

Vara în Australia înseamnă zile fierbinţi. Imaginaţi-vă o familie înghesuită într-o maşină alături de căţel, echipament de pescuit, vase de bucătărie şi veselă, planşe de surfing, biciclete şi vreo două *esky*. Închipuiţi-vă de asemenea că maşina aceasta rulează în plin soare câteva ore bune, în coloană şi în ambuteiaje. Vacanţele de vară n-au nici o şansă de succes.

Odată ajunşi la plajă, cu copiii „pe undeva pe aici", părinţii se pun pe o băută serioasă şi pe înfulecat, alături de vecinii de cort, la fel de frustraţi şi ei. Aşa ia naştere un soi de fraternitate de întrajutorare.

În fiecare seară apoi, au parte de surpriza despre care ghidurile turistice nu vorbesc niciodată: ţânţarii. Dacă ai noroc, până la ora respectivă vei fi ingurgitat deja suficient alcool încât să nu-ţi mai pese de înţepători. Toţi ceilalţi trebuie să se „îmbrace" din cap până-n picioare în spray-uri repelente cu miros atât de neplăcut, încât poate să sufoce orice elan amoros, oricât de fierbinte ar fi el.

După două săptămâni sub soarele arzător, cu nisip în pantofi, înţepături de ţânţari, muşte peste tot, păianjeni în cort, o sperietură zdravănă din motive de şarpe, mâini sau picioare rupte, încălţări şi haine aidoma şi mariajul în piuneze, australienii pornesc în lungul şi canicularul drum de întoarcere spre casă (spre televizor, aer condiţionat şi piscină).

Alte zile libere

Australienii au un număr generos de zile libere plătite. Concediul de odihnă anual durează patru săptămâni, iar cei care lucrează în ture sau în zone izolate primesc chiar mai mult. Pentru perioada concediului li se acordă cu 17,5% mai mulţi bani decât salariul normal – probabil ca să compenseze surplusul de bere necesar pentru a face faţă chinului. De asemenea, sunt zece sărbători anuale în care nu se lucrează, dar zilele sunt plătite, iar cel puţin şapte dintre ele duc la weekenduri prelungite.

Cea mai mare surpriză de vacanţă este „concediul lung”: un concediu plătit de treisprezece săptămâni, acordat la fiecare zece, cincisprezece sau douăzeci de ani, în funcţie de situaţie. Concediul lung îşi are baza în originile europene ale multor australieni. Atât de mulţi erau cei care solicitau concedii prelungite la un moment dat în viaţa profesională, pentru o vizită în ţara de baştină, încât acestea au fost incluse în sistemul de plată.

[10] *Soccer before Sex* – „Fotbal înainte de sex” (n. tr.).

Umor

Ca să facă faţă mediului în care trăiesc, australienii şi-au dezvoltat un solid simţ al umorului. Şi pe urmă, hazul oferă o modalitate plăcută de divertisment şi face timpul să treacă mai repede.

Umorul australian este la fel de arid ca deşertul[11]. O atitudine sardonică şi laconică se face simţită în orice conversaţie. Dacă lăsaţi să se întrevadă fie şi un dram de slăbiciune, australienii se vor repezi asupra dumneavoastră aidoma unui câine la ciolanul plin de carne. Zeflemişti şi lipsiţi de scrupule, ei glumesc pe seama oricărei ţări şi a oricărui popor, indiferent de avantajele sau dezavantajele acestora. Dar o fac întotdeauna pe faţă. Australienii spun glume antienglezeşti în faţa englezilor, bancuri cu irlandezi irlandezilor şi anecdote cu anorexici etiopienilor. Un englez ar putea fi tratat cu următorul calambur:

Î: Cum poţi şti că un avion care aterizează e plin cu englezi?

R: Când motoarele acestuia se opresc, vaietul continuă[12].

Neozeelandezilor (ţinta preferată a umorului australian) li se aminteşte acid de relaţia specială pe care o au cu oile, prin glume precum:

Î: De ce se însoară bărbaţii neozeelandezi cu femei neozeelandeze?

R: Fiindcă oile nu ştiu să gătească.

Un alt exemplu de umor australian ni-l oferă Parlamentul. Era dezbătut un proiect de lege cu efecte asupra persoanelor din zonele rurale. Un ţăran bătrân aflat în sală, undeva în spate, s-a simţit atât de puternic vizat, încât s-a trezit din aţipeală şi a luat cuvântul, începând să vorbească în obişnuitul stil tărăgănat: „Su…nt un mem…bru de la ţa…ră, do…mnu… le pre….şe…” Dar înainte de a apuca să termine cuvântul, cineva din primele rânduri strigă: „Aşa e, toţi sunt nişte lepre!”

Australienii ştiu să râdă de ei înşişi; fiind atât de izolaţi, de multe ori nici n-au avut alte opţiuni. Dar, atenţie, nu le place ca alţii să facă haz pe seama lor.

Dincolo de ciotul negru

Poveştile despre *outback* fac parte din caracterul şi din umorul australian, deşi puţini mai trăiesc astăzi în regiunile aride şi sălbatice.

Ringers, jackaroos şi *jillaroos* sunt termeni specifici, care îi desemnează pe cei ce-şi duc viaţa la fermele din *outback.* Unele dintre aceste proprietăţi se întind pe mai bine de o mie de kilometri pătraţi şi contribuie la cizelarea unor firi aparte. Aici, frustrarea constituie o irosire a forţelor şi un efort inutil. Dacă un lucru merge prost, e reparat şi gata. Dacă e prea cald, e prea cald şi n-ai ce-i face. Dacă e secetă şi praf oriunde te uiţi, nimeni nu pierde vremea plângându-se de asta.

Unul dintre aceşti *ringers,* poreclit Cowboy, lucra undeva în sud după ce mulţi ani se aflase în prim-planul scenei profesioniste de rodeo. Omul a hotărât să urmeze un curs de prim ajutor şi a făcut imediat senzaţie. De fiecare dată când instructorul vorbea despre un anume os fracturat şi despre ce trebuia făcut în cazul respectiv, Cowboy descria tipul de durere cauzat. Instructorul n-a izbutit să găsească nici măcar un os pe care Cowboy să nu şi-l fi rupt vreodată.

Bătrânul le-a povestit apoi despre un *ringer* cu care lucra la repararea unei mori de vânt. *Ringer*-ul era sus, pe moară, iar Cowboy era jos. La un moment dat, *ringer*-ul strigă: „Mi-am prins degetele în roata dinţată! Dă-o-napoi, să le pot scoate!” Însă nu era ziua lui norocoasă; roata putea fi oprită, dar nu şi dată înapoi. „Atunci, roteşte-o înainte, da-ncet!” strigă omul de sus. După ce o învârte niţel, Cowboy se interesează: „Ţi-ai scos deja vreun deget?” „Da”, urlă celălalt, „două smulse… trei smulse… patru smulse…”

[11] Australienii folosesc diverse sintagme pentru a se referi la regiunile sălbatice ale ţării lor. Termenul outback defineşte zonele aride şi izolate; beyond the black stump – „dincolo de ciotul negru” – desemnează inima pustietăţii, cam ca în expresia neaoşă „unde şi-a-nţărcat dracul copiii”; iar bush e folosit pentru orice zonă neurbanizată, inclusiv pentru outback (n.a.).

[12] Joc de cuvinte intraductibil, bazat pe verbul *to whine*, care desemnează atât şuierul motoarelor, cât şi văicărelile umane (n. tr.).

Sănătate şi igienă

Dacă eşti sănătos, n-ai de ce să-ţi faci griji. Dacă nu… ei bine, se mai întâmplă uneori; de ce să-ncepi să-ţi faci griji?

Atitudinile australienilor faţă de problema sănătăţii sunt cât se poate de variate. Plajele şi sălile de sport sunt pline de trupuri zvelte de toate vârstele, care înoată, aleargă, merg şi trag de fiare. Barurile şi cluburile sunt şi ele pline de grăsuni care trăiesc cu bere şi plăcinte. Australienii sunt „oropsiţi" cu diverse programe guvernamentale menite să promoveze alimentaţia corectă şi renunţarea la fumat. Dar ce ştie guvernul? În plus, dacă toată chestia asta cu „viaţa sănătoasă" ar prinde la multă lume, ce s-ar face medicii? La urma urmei, trebuie să trăiască şi ei!

Medicii australieni sunt extraordinari – consultaţiile sunt aproape gratuite, iar accesul la ele e facil. Listele de aşteptare pentru internare sunt nesemnificative, în comparaţie cu standardele mondiale, iar spitalele sunt prietenoase, eficiente şi imaculat de curate. Ce ne-am putem dori mai mult? Îmbolnăviţi-vă acolo şi vă puteţi considera un om norocos.

Medicul zburător

Serviciul Regal al Medicilor Aeropurtaţi este răspunsul autorităţilor australiene la problemele medicale ivite în regiuni izolate, fiind unul dintre serviciile publice de care statul este cel mai mândru. Serviciul primeşte fonduri substanţiale din contribuţii voluntare ale publicului, iar susţinerea este la fel de mare în oraşe şi în zonele rurale. Fiindcă niciodată nu poţi şti când vei avea şi tu nevoie de el.

Pentru fermele din *outback,* oraşele miniere, comunităţile de aborigeni, staţiunile meteorologice şi pentru toate celelalte locuri în care se găsesc suficienţi smintiţi să se stabilească, Serviciul Aeropurtat are o importanţă crucială. Tot el este cel care transportă pacienţii între spitalele regionale şi cele orăşeneşti. Numai persoanele rănite în accidente rutiere sau de muncă trebuie să plătească; motivul – se consideră acceptabil să taxezi companiile de asigurări, nu şi oamenii în sine.

Partea mai puţin vizibilă a serviciului este reţeaua radio care îi permite să funcţioneze. Locuitorii din zonele izolate folosesc sistemul radio pentru educaţie (aceasta este Şcoala Aerului, care utilizează în prezent internetul), pentru a bârfi câte puţin cu vecinii, pentru afaceri, atenţionări meteorologice şi pentru toate celelalte lucruri pe care cei ce beneficiază de telefonie şi de mijloace de transport la îndemână le consideră de la sine înţelese. În aceste regiuni, chiar şi asistenţii medicali şi de pediatrie sunt transportaţi de colo-colo cu ajutorul zborurilor regulate ale Serviciului Aeropurtat.

Aterizarea pe unele dintre pistele folosite de aceste avioane diferă oarecum de aterizarea pe Heathrow, în Londra, ori pe J.F.K., în New York. Mai întâi îi „bipăi” pe cei de la sol pentru a-i anunţa că ai sosit şi apoi te îndrepţi spre pistă – care se poate afla şi la opt kilometri distanţă. Apoi îi bipăi pe cei de pe pistă să dea turmele la o parte de pe ea. Urmează aterizarea propriu-zisă. În filme nu se spune nimic despre cele douăzeci de minute în care medicii aşteaptă în căldura sufocantă, înconjuraţi de praf şi de muşte, întrebându-se dacă vine cineva spre locul de aterizare, ca să-i ia de acolo.

Igienă

În Australia, oamenii nu transpiră şi nu au broboane pe frunte, ci asudă de-a dreptul, în şiroaie care se scurg pe ei, astfel că trebuie să facă duş des. Vremea fierbinte şi uscată nu este nici pe departe atât de rea ca aceea fierbinte şi umedă. Încercaţi să dormiţi când afară sunt încă peste treizeci şi două de grade Celsius la miezul nopţii, iar aerul din jur seamănă cu cel din saună. Şi asta nu se întâmplă în *outback,* ci în Brisbane şi Sydney spre sfârşitul verii.

Căzile de baie sunt rar întâlnite, deşi în casele vechi mai sunt încă păstrate, pentru a le aminti ocupanţilor de vremurile colonialismului. Locuinţele moderne au sub duş bazinaşe scunde şi largi numite „căzi", dar unica lor utilitate practică este pentru copii; unui adult i-ar fi imposibil să se întindă în ele.

Dulăpiorul cu medicamente

Deschideţi dulăpiorul cu medicamente din locuinţa unui australian şi stilul de viaţă în aer liber vă va privi drept în faţă: creme de protecţie solară şi cel puţin trei tipuri de ecran solar, fiecare în cincizeci şi şapte de nuanţe luminoase, plus loţiuni pentru tratarea arsurilor, în caz că protecţia n-a funcţionat. În Australia se înregistrează cea mai mare incidenţă a cazurilor de cancer de piele la nivel mondial. Aici, efectul razelor de soare este mult mai intens. În mijlocul verii, australienii umblă acoperiţi chiar şi în zilele înnorate.

Pe locul al doilea în dulăpiorul cu medicamente se află plasturii în cantităţi masive – o ilustrare a faptului că multe locuri de joacă în Australia sunt, la origine, sălbăticie. Dacă odrasla nu vine acasă cu cel puţin o julitură zilnic, înseamnă că nu face suficientă mişcare.

Celelalte rafturi ale dulăpiorului sunt ocupate cu diverse loţiuni cu calamină şi pentru tratarea înţepăturilor de insecte. În Australia, vietăţile care muşcă, ciupesc şi înţeapă sunt atât de numeroase, încât n-ai putea pune degetul pe ele. Iar dacă încerci, chiar muşcă!

În bucătărie

Frigiderele australienilor nu sunt atât de mari doar pentru a păstra berea; toate legumele şi fructele disponibile îşi găsesc loc în ele. Fireşte, căldura verii afectează produsele alimentare, însă aceasta este doar o parte a problemei. Fauna nu se limitează doar la vastele spaţii libere de afară. În timpul zilei, muştele vizitează cu asiduitate fiece obiect din bucătărie. Muştele de carne sunt un coşmar. Lăsaţi orice aliment neacoperit chiar şi un minut şi va fi imediat cotropit. O vreme nu veţi putea vedea larvele, fiindcă sunt prea mici, dar să nu credeţi că nu sunt acolo. Aşteptaţi câteva ore şi veţi vedea că mâncarea face picioare şi o şterge.

Când vine seara, inamicul se schimbă. În fiece casă apar gândaci, furnici, păianjeni şi sute de alte gâze pândind din ungherele întunecate, aşteptând să năvălească asupra oricărei bucăţele de mâncare existente prin partea locului. Dacă lăsaţi ceva comestibil neînchis bine peste noapte, a doua zi dimineaţă veţi avea ce regreta.

Surprize

În Australia, nu se întâmplă întotdeauna ca periculoase pentru sănătate să fie doar lucrurile despre care sunteţi deja avertizat. De exemplu, bungarra – o specie de şopârlă care trăieşte în zonele deşertice şi poate atinge un metru optzeci în lungime. Sunt numite şi „varanul cal de curse” – apelativ care ar trebui să vă sugereze cât de repede se mişcă. Şi după părerea aborigenilor, sunt chiar gustoase.

Atunci când este deranjată, bungarra reacţionează într-un mod original, dar previzibil pentru cei care o cunosc: se caţără pe cel mai apropiat obiect înalt din zonă, folosindu-şi ghearele extrem de ascuţite. Fireşte că, dacă în jur nu sunt copaci, iar dumneavoastră staţi în picioare, vă veţi trezi într-o clipă cu o pălărie nouă. În clipa în care o astfel de şopârlă este deranjată într-o zonă lipsită de copaci, vă veţi da seama imediat cine e de prin partea locului şi cine nu: localnicii sunt primii care se aruncă pe burtă, la pământ.

Mâncare şi băutură

Există o sută de milioane de oi în Australia; este evident deci că ele constituie principala sursă de hrană, din acest punct de vedere fiind împărţite în trei categorii, în funcţie de numărul de dinţi ai animalului: miel – orice ovină cu până la doi dinţi; noaten – cu doi până la patru dinţi; oaie – de la şase dinţi în sus.

Iepurele este numit şi „oaie subpământeană". La vânzare aproape că nu există, deşi numărul lor este uriaş.

În ciuda climatului favorabil, cafenelele în aer liber au apărut târziu în Australia, dar acum pot fi întâlnite atât în oraşele mari, cât şi în târguşoarele de provincie. „Întârzierea" a fost pusă pe seama *wowser*-ilor – mutre acre a căror poreclă provine probabil de la sloganul unui grup de temperanţă: *We Only Want Social Evils Righted* – ceea ce în traducere ar însemna „Noi nu vrem decât corectarea relelor sociale".

Imigraţia a modificat obişnuinţele culinare ale australienilor, atât în restaurante, cât şi acasă. Gastronomia italiană şi cea asiatică sunt populare şi au fuzionat cu cea australiană bazată pe carne şi fructe de mare, dând naştere bucătăriei australiene moderne. În cadrul ei puteţi savura *bush tucker,* cu preparate precum „Cangur şi larve de molie marinate în ulei extravirgin de ti-tree, cu garnitură de prune Davison şi salsa de lime şi sorg". Gastronomia a evoluat mult de la halca de carne arsă cu un ou deasupra.

Plăcintă cu carne

Preparatul naţional în Australia ar trebui să fie plăcinta cu carne. Este mâncată fierbinte şi, în circumstanţe ideale, stând în picioare, înconjurat de un roi de muşte. În Queensland, este servită cu un terci de mazăre apos deasupra. În Australia de Sud, e aşezată peste un terci de mazăre apos. În majoritatea celorlalte state, amatorii îşi toarnă pe ea sos de roşii din belşug, pentru a-i mai disimula gustul.

În Queensland, mai cu seamă în zonele industriale, poţi cumpăra astfel de plăcinte de la „plăcintologi" – vânzători care au un cuptor portabil şi vând plăcinte fierbinţi la tonete prăfuite aşezate pe marginea drumului. De obicei vezi mai întâi roiul de muşte şi abia apoi cuptorul. Norul de praf stârnit de fiecare maşină ce opreşte în faţa tonetei conferă plăcintelor o crustă minunată. Dar adevăratul punct de atracţie al acestor comercianţi este reclama pe care şi-o fac:

Plăcinte de la Bill – cele mai bune din oraş

Cincizeci de milioane de muşte o mărturisesc

Invazia localurilor americane de fast-food sapă nişe uriaşe în această piaţă. Dar când se lasă seara, bărbaţii adevăraţi mănâncă plăcintă.

Vegemite

Toţi copiii australieni cresc cu pâine prăjită unsă cu Vegemite – o substanţă derivată din drojdia de bere, care îi pregăteşte pentru o viaţă axată pe bere şi alte băuturi similare. Celelalte ţări au produse care seamănă, la prima vedere, cu ea, dar orice australian ştie că Vegemite este infinit mai gustoasă. Turiştii care vin din capitalele lumii, de la Londra până la Ulan Bator, caută o sursă de Vegemite – un revitalizant esenţial după o noapte cu sticla în mână. (Excepţie fac cei din Statele Unite, unde produsul a fost interzis de o obscură lege privind sănătatea.)

Numele a fost ales, desigur, printr-un concurs, iar sloganul muzical „Micii vegemiţi fericiţi" a intrat rapid în vocabularul australian. Dacă vă spune cineva că „şeful nu-i în dimineaţa asta un mic vegemit fericit", e mai bine să-l ocoliţi pe departe.

Magazinul de băuturi alcoolice

În cadrul unei culturi a automobilului şi a băuturii deopotrivă, ce putea fi mai firesc decât magazinul de băuturi drive-in? De obicei, acestea sunt incinte uriaşe, în care produsele pot fi cumpărate şi direct din maşină.

Vinurile australiene nu mai sunt pentru nimeni un secret. Vestea fericită este că vinurile de cea mai bună calitate nu sunt exportate; de fapt, unele dintre soiurile australiene vândute ca recolte premium pe pieţele britanice sunt băute în Australia numai de coate-goale şi târâie-brâu, şi doar amestecate cu spirturi tari.

Berea nu este de obicei expusă în magazine în cantităţile la care ne-am aştepta. Vitrinele frigorifice normale nu pot face faţă nesaţului australian pentru berea rece, achiziţionată cu lada, aşa că dacă vrei să te serveşti, trebuie să intri în camera frigorifică. Magazinele de băuturi vând şi bomboane, chipsuri şi răcoritoare. La urma urmei, în această epocă a accentului pus pe relaţiile de familie, nici un australian care se respectă nu ar lua pentru el bere de treizeci de dolari fără a cumpăra o răcoritoare pentru copii şi un baton de ciocolată pentru soţie.

Obiceiuri şi tradiţii

Într-o ţară atât de variată şi cu locuitori atât de neobişnuiţi, este de la sine înţeles că obiceiurile nu sunt nici ele uniforme ori standardizate. Tradiţiile nu au o lungă istorie în spate şi multe se axează pe participarea în comun. Simplitatea constituie întotdeauna un factor esenţial.

Cea mai respectată tradiţie australiană este cea a pariurilor hipice anuale. În prima zi de marţi din noiembrie, ţara întreagă îşi ţine răsuflarea şi urmăreşte Cupa Melbourne. Cei din Victoria primesc chiar liber de la serviciu – plătit – ca să participe la cursă. Nu există nici o explicaţie raţională pentru această veritabilă obsesie a australienilor. În restul anului, cursele hipice nu se bucură de o asemenea atenţie, însă la cursa aceasta, pentru fiecare bărbat, femeie şi copil din ţară, pariul mediu de şase dolari este o regulă.

Plaja constituie decorul unui alt obicei neaşteptat al australienilor. În ciuda atitudinii lor libere şi relaxate şi a faptului că sunt oameni care iubesc soarele şi viaţa în aer liber, australienii sunt extrem de pudici când vine vorba despre nuditatea pe plajă. Pe plajele populare, prezenţa topless este acceptată, dar nu şi unanim apreciată. Dar atât timp cât staţi pe locul dumneavoastră şi nu umblaţi de colo-colo, puţini se vor considera ofensaţi.

Ziua Anzac

Australienii devin pioşi o dată pe an, de Ziua Anzac. Termenul desemnează Corpurile Armate ale Australiei şi Noii Zeelande, iar ziua şi spiritul Anzac sunt strâns legate de mult-apreciatul concept de camaraderie. Pe data de 25 aprilie, foştii soldaţi îşi scot uniformele din dulapuri şi mărşăluiesc cu mândrie pe strada principală a fiecărui oraş din ţară, pentru a comemora sacrificiul făcut de australieni în cele două războaie mondiale, purtate atât de departe de casă. Mii de tineri australieni refac, la serviciul comemorativ desfăşurat în zori, drumul până la Gallipolli, unde trupele australiene au luptat în Primul Război Mondial.

Comparativ cu cifrele la nivel internaţional, numărul victimelor din rândul australienilor poate părea nesemnificativ, însă pentru o naţiune tânără, în plină dezvoltare, moartea atâtor tineri a reprezentat o catastrofă.

Există numai trei zile pe an în care barurile australiene sunt închise în mod obligatoriu (deşi în ultima vreme se constată o oarecare relaxare în acest sens): de Crăciun, de Anul Nou şi în dimineaţa Zilei Anzac. Cele trei plus Ziua Australiei (26 ianuarie) sunt singurele sărbători publice care cad în aceeaşi dată în fiecare an.

În dimineaţa Zilei Anzac, bărbaţii mărşăluiesc şi îşi comemorează morţii, iar după-amiaza beau şi joacă „două-n sus”. Acest joc de noroc este legal doar în Ziua Anzac şi presupune să pariezi că două monede vor cădea fie ambele cu stema în sus, fie ambele invers. Simplu – însă este o variaţie faţă de pariurile pe curse de gândaci ori pe muştele care se caţără pe pereţi.

Standuri cu prăjituri

Obiceiul de a amplasa standuri cu prăjituri pentru strângerile de fonduri a devenit o veritabilă tradiţie civică. În micile comunităţi rurale, organizaţiile locale sunt prea mândre pentru a cere bani cetăţenilor, aşa că o fac prin vânzarea preparatelor de casă, la tarabe în stradă. Dacă vă plac prăjiturile, gemurile şi dulceţurile adevărate, trebuie să cumpăraţi ceva de la un astfel de stand, în special de la unul al Asociaţiei Femeilor din zonele rurale. Cele mai înalte standarde în domeniu sunt garantate. Fiecare contribuţie este atent verificată de toţi vecinii, sau cel puţin de un comitet de bârfitoare – cu acelaşi efect. Cei descoperiţi că au adus la stand un gem prea lichid sau o prăjitură de la pachet suferă o umilinţă publică pe care nimic n-o mai spală vreodată.

Picnic familial

Nu trebuie să rataţi un picnic australian tradiţional. Oricum, să ştiţi că nu veţi avea parte de o plimbare idilică pe un drum la umbra copacilor, cu prânzul servit pe o pajişte încântătoare. Renunţaţi la orice gânduri romantice de grătar în aer liber – asta ţine de fapt de supravieţuirea în sălbăticie.

Asemenea evenimente autopunitive de care nimeni nu scapă au loc în preria natală, uneori în apropiere de un curs de apă şi întotdeauna departe de oraş. În mod evident, picnicurile cu familia constituie de fapt manifestarea unui impuls ereditar de a recrea viaţa dură a primilor colonişti, ignorând însă faptul că aceştia mâncau afară, în sălbăticie, doar fiindcă nu aveau altă soluţie.

Imaginaţi-vă o scenă cu arşiţă, praf, pământ pietros şi toate soiurile cunoscute de scaieţi şi ciulini. Adăugaţi animalele sălbatice şi veţi obţine o combinaţie de neuitat. Dacă o creatură sare, se târăşte, ţopăie, merge, aleargă, zboară, fâlfâie sau planează, fiţi sigur că trăieşte în Australia. Şi foarte probabil o veţi întâlni la picnic, exact acolo unde vă aşteptaţi cel mai puţin.

Deşi trăiesc într-o ţară plină de şerpi şi păianjeni veninoşi, australienii se avântă în sălbăticie aparent fără a ţine seama de numeroasele creaturi care i-ar putea ucide sau ologi, şi vă vor încuraja şi pe dumneavoastră să faceţi la fel. Ceea ce nu vă vor spune însă este faptul că, fiind expuşi la astfel de condiţii încă de la naştere, ştiu instinctiv să evite locurile evident periculoase. Dumneavoastră nu sunteţi, desigur, la fel de norocos. Unele furnici – ca să ne referim doar la ele – sunt lungi de o jumătate de deget şi, dacă vă aşezaţi cumva în locul nepotrivit, vă veţi aminti de ele multe şi dureroase ore de atunci încolo.

Primul lucru pe ordinea de zi la picnic este aprinderea focului. Săpaţi o mică adâncitură în pământ şi înconjuraţi-o cu pietre. Până aici, nu-i rău. Aţi găsit deja două centipede, un scorpion, un păianjen roşu (veninos), câteva colonii de furnici şi aţi auzit „ceva” fojgăind în tufăriş. Acum trebuie să străbateţi cale lungă prin respectivul tufăriş, julindu-vă braţele şi picioarele şi sfâşiindu-vă hainele, pentru a aduna lemne de foc. Aşezaţi apoi un vas de tablă suspendat deasupra focului şi aruncaţi în el cârnaţii. Aceştia vor lăsa grăsimea necesară pentru fripturile care vor urma şi, fiindcă sunt gata repede, puteţi scăpa curând de copii. Dar friptura cum vă place – bine făcută, arsă sau carbonizată? Şi o preferaţi cu sau fără nisip în ea? Nu vă puteţi aşeza ca să mâncaţi, din cauza insectelor.

Înfulecatul în picioare, în vreme ce alungaţi muştele din jur –
iată o amintire ce nu vă va părăsi niciodată.

Naştere, moarte şi pasul cel mare

Australienii sunt oameni atât de relaxaţi, încât tolerează aproape orice. Ţinând seama de proveniența lor etnică atât de variată, nici n-ar avea cum să fie altfel. Fiece naţionalitate europeană sau asiatică este reprezentată în Australia şi, în consecinţă, abordarea evenimentelor majore precum naşterea, moartea, căsătoria şi divorţul diferă de la o familie la alta.

Religia nu este larg reprezentată, dar dacă eşti credincios, foarte bine; mai important e ce faci duminica *după* slujba de la biserică. Dacă nu eşti o fire religioasă, înseamnă că ai câteva ore de distracţie în plus în fiecare săptămână.

Statisticile arată că 40% din căsniciile australiene se termină cu un divorţ, aşa că la ce bun să iroseşti o perfectă după-amiază de sâmbătă pentru o nuntă? Pe de altă parte, cifra menţionată înseamnă că restul de 60% se sfârşesc odată cu moartea. Divorţul este totuşi preferabil.

La înmormântări, nu există un comportament standard acceptat. Dacă simţiţi nevoia să bociţi, să ţipaţi sau să plângeţi, daţi-i drumul! Cel mai rău lucru care s-ar putea spune despre dumneavoastră este că „probabil e dintr-o naţionalitate din acelea mai bizare”.

Crimă şi pedeapsă

Infracţiunile riscă să fie o problemă cu dus şi-ntors pentru australieni, care se simt prinşi între completa lor indiferenţă faţă de reguli şi autoritate şi încrederea în onestitatea intrinsecă a oamenilor. În consecinţă, un loc aparte în inimile lor îl ocupă aşa-numitul *larrikin* – ticălosul adorabil. Pentru a fi acceptabilă, infracţiunea trebuie să nu depăşească limitele jocului echitabil. Dacă un escroc se comportă onorabil şi nu comite o faptă reprobabilă asupra oamenilor obişnuiţi, nici o problemă. O faptă rea comisă asupra unei persoane mai slabe – cum ar fi jefuirea celor foarte tineri ori vârstnici – este inacceptabilă. Dacă ţinta este însă cineva mai masiv şi mai conştient de riscuri, fapta devine echitabilă: cel în cauză ar fi trebuit să fie mai atent.

Legile rutiere şi privitoare la dreptul comun sunt puse în aplicare de fiecare stat individual. De aceea, legislaţia nu este uniformă, şi nici pedepsele. Reglementările legale privind infracţiunile economice sunt aplicate în fiecare stat separat, dar – în cadrul unui rar întâlnit exemplu de cooperare – în privinţa lor există o uniformitate.

Pentru majoritatea australienilor, încălcările legii referitoare la impozitul pe venituri nu sunt considerate infracţiuni. Cu cât făptaşul s-a dovedit mai îndrăzneţ, cu atât mai strălucitoare este aura lui de erou. Legile privind impozitarea sunt bune de prăduit; şmecherirea Fiscului este o preocupare naţională. Ea nu reprezintă o încălcare a principiilor australiene, deoarece la Fisc lucrează o sumedenie de persoane competente. Cum taxele şi impozitele sunt un fel de sânge al guvernului, vărsarea lui oferă satisfacţii deosebite.

În acelaşi spirit, încălcarea regulilor rutiere nu este privită ca o faptă reprobabilă. Singurul lucru rău este să fii prins. Ajunge să devină infracţiune doar atunci când cineva este rănit.

Unul dintre cei mai cunoscuţi eroi populari ai Australiei este Ned Kelly, un tâlhar la drumul mare de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Ned Kelly şi banda lui sunt priviţi cu un respect deosebit, pentru presupusele lor acte de îndrăzneală şi curaj în jafuri şi hoţii. Să fii considerat „la fel de brav ca Ned Kelly” este o laudă dintre cele mai preţuite. Una dintre cele mai scăzute rate ale infracţiunilor de natură sexuală se înregistrează în Kalgoorlie, pe câmpurile aurifere din Australia de Vest, în ciuda procentului foarte scăzut al populaţiei feminine din acest centru minier izolat. Localnicii susţin plini de mândrie că explicaţia rezidă în bordelurile care se înşiră pe

Strada Mare, alături de secţia de poliţie, judecătorie, biserică, şcoală, spital, centre comerciale şi case particulare.

Faceţi o plimbare pe Strada Mare în seara unei zile de salariu (fiecare a doua joi) şi veţi vedea şiruri lungi de bărbaţi conversând lejer în vreme ce-şi aşteaptă rândul în faţa uşii doamnei preferate.

Poliţia în Australia este în general tolerantă şi membrii ei nu fac prea mult caz de ei înşişi, arătându-se răbdători şi utili. Dacă v-aţi rătăcit sau aveţi nevoie de ajutor, adresaţi-vă celui mai apropiat reprezentant al legii.

Excepţie făcând cei din Australia de Sud, poliţiştii poartă armă, deşi rareori o folosesc. Deţinerea armelor de foc nu este legală pentru publicul larg, însă proprietarii de pământ din regiunile rurale pot obţine un permis de portcarabină, pentru stârpirea animalelor dăunătoare (canguri, iepuri şi vulpi). Pistoalele pentru stârpirea nevestei ori a vecinului sunt interzise de lege – ca de altfel şi folosirea lor într-un asemenea scop.

Există numeroase contravenţii, legate îndeosebi de fapte reprobabile precum apariţia în public în stare de ebrietate, care se pot solda cu o noapte petrecută în spatele gratiilor. Iar aceasta nu este deloc o experienţă plăcută, dat fiind că somnul vă va fi întrerupt, terciul servit este scârbos, iar pâinea prăjită este întotdeauna rece.

Clasificarea infracţiunilor devine limpede în sistemul penitenciar. La un capăt al spectrului, cei vinovaţi de infracţiuni economice precum fraude şi delapidări ajung în închisorile de joasă securitate, nu atât de strict păzite. Faptele lor nu sunt considerate foarte grave, dacă au fost comise doar pe hârtie. La cealaltă extremă, criminalii şi cei care au comis fapte de violenţă sunt trimişi în penitenciare de maximă siguranţă, la izolare. Aceasta din urmă este prevăzută pentru propria lor protecţie; ceilalţi încarceraţi, ca reprezentanţi locali ai societăţii, ar considera că lor le revine responsabilitatea de a-i pedepsi cum se cuvine. Dacă Robin Hood ar mai trăi azi, australian ar fi.

Afaceri

Scena economică australiană se află într-o continuă schimbare. Orice afacere care funcţionează de cel puţin douăzeci de ani va afişa cu mândrie acest fapt, ca un simbol al siguranţei dovedite.

Creşterea demografică şi mobilitatea populaţiei oferă numeroase oportunităţi de a arunca mănuşa jucătorilor deja existenţi pe piaţă. Iar un australian adevărat nu refuză niciodată o provocare. Odată ce au deja o familie şi o locuinţă, le mai rămâne o singură confruntare: încercarea de a-i bate pe băieţii cei mari la propriul lor joc. Sectorul micilor întreprinderi oferă de departe cele mai multe locuri de muncă la nivel naţional.

Angajarea cu normă întreagă este soluţia la care recurg australienii în timp ce-şi aşteaptă marea şansă. Siguranţa locului de muncă este lipsită de importanţă în comparaţie cu fiorii stârniţi de posibila ruinare financiară. Angajatorii acceptă faptul că cei mai buni dintre angajaţii lor nu fac decât să-şi ocupe timpul într-un fel, în aşteptarea unei ocazii de a le face concurenţă.

În ciuda unui asemenea filon competitiv, preferinţa pentru jocul echitabil nu este niciodată departe. Mândria personală valorează mai mult decât câţiva dolari în plus. Desigur, situaţia s-ar putea schimba dacă la mijloc ar fi mai mult decât câţiva dolari.

Negocierile în afaceri se bazează pe o abordare „cu cărţile pe masă”, pe care ori o accepţi, ori renunţi. Deja se manifestă o intensă frustrare şi un anume grad de lezare a mândriei ca urmare a necesităţii de adaptare la cerinţele altor ţări atunci când australienii călătoresc în străinătate, astfel că acasă nu fac nici o concesie. Oricât de lipsit de caracter conflictual şi de direct ar părea, acest stil economiseşte timp, iar amestecul vieţii economice în cea „reală” este menţinut la minim. Aşa se explică şi abţibildul ce poate fi văzut pe luneta multor Mercedes-uri din Sydney: „Aş fi preferat să fac iahting.”

Ierarhii profesionale

În această naţiune de cinici, ar fi de aşteptat ca persoana cea mai potrivită pentru un anumit post să fie trecută cu vederea atunci când se pune problema promovării. Toţi australienii ştiu că tipii cei buni nu câştigă niciodată. La fel de bine ştiu însă şi că, atunci când o persoană „cumsecade" este totuşi promovată, caracterul i se schimbă imediat ce ajunge să deţină un dram de putere. Aşa că este evident că toţi şefii sunt nişte prostănaci care nu merită să fie respectaţi. Acesta este punctul de plecare pentru oricine aflat într-o poziţie superioară. Formalismul şi respectarea orbească a tradiţiilor lipsesc din viaţa economică la fel cum lipsesc din toate celelalte domenii ale existenţei australienilor. Angajaţii se adresează superiorilor ierarhic cu apelativul „domnule" sau „doamnă" numai sub ameninţarea concedierii. Directorul de firmă care nu cunoaşte numele de botez al tuturor angajaţilor săi nu este demn de respect.

Afaceri independente

Aproape întregul domeniu al construcţiilor imobiliare este condus de antreprenori independenţi. Drept urmare, guvernul şi asociaţiile profesionale s-au văzut nevoite să adopte reglementări stricte pentru a-i proteja pe proprietarii de locuinţe de alde Ned Kelly imobiliari. Dacă o persoană care nu are licenţă în acest sens se atinge măcar de panoul electric, asigurarea respectivului proprietar îşi pierde valabilitatea.

Magazinele din zonele centrale şi cele din suburbii îşi schimbă în mod constant proprietarii, pe măsură ce fiecare „încearcă şi el". Deja s-a format un tipar în acest sens: lucrezi pe brânci într-o prăvălioară deschisă şapte zile pe săptămână timp de circa trei ani, după care vinzi afacerea şi-ţi iei vacanţă şase luni. Majoritatea chioşcurilor de ziare din Australia sunt deţinute de foşti directori de bancă pensionaţi.

Cifrele publicate privind ratele de eşec în rândul micilor afaceri sunt alarmant de ridicate, însă ele au la bază doi factori principali. Primul este acela că statisticile sunt în mod deliberat realizate astfel încât să prezinte o imagine îngrijorătoare, pentru a mai zăgăzui firea necugetată a australienilor în privinţa afacerilor – altfel spus, pentru a-i determina să se gândească mai bine înainte de a se arunca în hău cu ochii închişi, ca o turmă de oi.

Al doilea factor este faptul că australienii înfiinţează o afacere având convingerea absolută că toţi ceilalţi au procedat în mod greşit şi că numai ei vor izbuti să realizeze mai mult investind mai puţin, şi o vor face mai rapid datorită ingeniozităţii lor. Sunt atât de hotărâţi să-şi înfiinţeze afacerea, încât acceptă să-şi asume orice risc. În plus, aşa e mult mai distractiv decât banala siguranţă.

Ceremonia de deschidere a Jocurilor Olimpice din 2000 a ieşit în evidenţă prin etalarea diverselor inovaţii ale sectorului australian al micilor întreprinderi, precum maşina motorizată de tuns iarba şi uscătorul de rufe Hills Hoist, esenţiale pentru viaţa în suburbii. Jocurile Olimpice au scos la iveală faptul că, dincolo de aparenţa lor relaxată, australienii sunt oameni muncitori şi eficienţi. Adevărata provocare este aceea de a fi mai competitivi la nivel internaţional, dar şi mai relaxaţi decât sunt. Astfel a apărut „directorul desculţ", care îşi conduce afacerea prin laptop, de pe o plajă idilică sau de la masa unei cafenele.

Sisteme

În ciuda preferinţei lor evidente pentru o imagine nesofisticată, australienii îşi administrează serviciile publice într-un mod înalt tehnologizat. Au de asemenea avantajul că în ultimii ani şi-au dezvoltat infrastructura, cu o anume orientare spre viitor. Pe de altă parte, au şi un serios dezavantaj. Într-o ţară în continuă extindere ca a lor, dezvoltarea rămâne întotdeauna cu trei paşi în urma necesarului. Nu vă plângeţi în faţa australienilor dacă ceva nu merge cum trebuie; probabil că nici ei nu sunt mai mulţumiţi decât dumneavoastră.

Dacă reuşiţi să ajungeţi cu autobuzul la distanţă de nici doi kilometri de destinaţia dorită în decurs de o oră, puteţi să vă consideraţi norocos. Problema nu e că autobuzele vin târziu, merg încet ori se rătăcesc, ci că sunt prea puţine.

Autobuzele, trenurile şi tramvaiele deservesc zonele centrale ale oraşelor în mod satisfăcător. Municipalităţile depun eforturi constante pentru a-i încuraja pe localnici să renunţe la automobilele personale în favoarea transportului în comun. Dar nu acesta este spiritul australian. După împlinirea vârstei de şaptesprezece ani, oricine poate obţine permisul de conducere; în suburbii sau în regiunile nonurbane, supravieţuirea ar fi imposibilă fără maşină.

Autobuzele sunt folosite cel mai des pentru deplasările pe distanţe lungi fără a apela la avion. O excepţie notabilă în acest sens este Calea Ferată Indian Pacific, care străbate cei patru mii de kilometri de la Sydney la Perth în trei zile.

În privinţa curselor aeriene, există zboruri regulate către aproape orice destinaţie din Australia, aceasta fiind singura modalitate practică de a parcurge unele dintre distanţele implicate. Şi constituie deopotrivă o ocazie excelentă de a rata nişte privelişti extraordinare.

Drumuri

Aveţi grijă de dumneavoastră înşivă când plecaţi la drum, fiindcă nimeni altcineva n-o va face. Toată lumea cunoaşte regulile şi se presupune că ele vor fi respectate. Nu veţi avea însă de-a face cu politeţuri de genul „după dumneavoastră”. Dacă australianul are prioritate – şi acest lucru este evident din cele circa o sută de semne şi marcaje rutiere aflate în orice intersecţie – apăsaţi bine piciorul pe frână.

Pentru toate contravenţiile, poliţia poate da amenzi pe loc. Dacă nu plătiţi, cazul va ajunge la tribunal, cu sau fără dumneavoastră, iar costurile vor creşte dramatic. Australienii au o abordare proprie pentru asemenea situaţii: încearcă din toate puterile să-l convingă pe agentul de poliţie să-i ierte.

Cultura auto naşte parcări. Hectare întregi de parcări. Într-o sâmbătă dimineaţa, până ce veţi izbuti să găsiţi un loc liber în parcarea unui centru comercial suburban, veţi fi ajuns deja la un kilometru distanţă de intrare. Faptul că în interior există aer condiţionat reprezintă o palidă consolare. Într-o zi caniculară, nimic nu poate compensa minutele de preumblare prin marea de maşini până la cea proprie. Iar când ajungeţi la ea şi deschideţi portiera, vă aşteaptă înăuntru un cuptor încins.

Cangubare

Pe drumurile din inima pustietăţii, în faţa multor vehicule veţi vedea un set de bare din oţel. Scopul lor este acela de a-i ţine pe canguri la distanţă atunci când îi întâlniţi pe neaşteptate pe vreun drum neluminat.

Cangubarele sunt eficiente în cazul cangurilor mici şi în cel al pomilor firavi atunci când ieşiţi în decor, pentru a-i intimida pe ceilalţi participanţi la trafic în oraşe sau pentru a le da pietonilor de gândit. Dar la întâlnirea cu un cangur mare suficient de fraier încât să vă ţopăie în faţa maşinii când rulaţi cu o sută treizeci de kilometri la oră, nici o bară nu mai e de ajutor. Iar cea de pe botul maşinii dumneavoastră va sfârşi prin a ajunge în interior.

Cangurii constituie un real pericol pe drumuri. Cel mai bine se pricep să sară chiar înainte de a fi izbiţi, proiectându-se direct prin parbriz şi animându-vă călătoria cu câteva mişcări haotice ale puternicelor labe posterioare. Acest lucru nu constituie totuşi o problemă pentru şoferul cu sânge rece, cu motorul oprit, frâna de mână trasă şi el pornit deja într-o fugă sănătoasă chiar înainte ca maşina să se fi oprit.

Există încă două tipuri de bare montate în partea din faţă a vehiculelor. Camioanele şi unele automobile au aşa-numitele „bare de taur”, de grosimea şi rezistenţa şinelor de tren. Cerul să-l aibă în pază pe cel lovit de un vehicul suficient de masiv pentru a fi dotat cu astfel de bare. Celălalt tip e reprezentat de barele simbolice, „de fiţe”. Sunt confecţionate din plastic sau oţel uşor, nu depăşesc lăţimea radiatorului, iar cunoscătorii le numesc „bare de iepuraşi”.

Autotrenuri

În vastele regiuni de prerie, australienii folosesc un fel de încrucişare între camion şi tren. Un vehicul motorizat cu un trailer (lung de circa zece metri şi încărcat probabil cu vite) are ataşat în spate un „câine" (un alt trailer). De fapt, ar putea avea chiar şi şase astfel de „câini". Dacă se va întâmpla să daţi peste unul pe şosea, este bine să ştiţi că depăşirea lor este foarte periculoasă. Praful şi pietricelele azvârlite în urmă se combină de minune cu „duşul" de pipi de vacă. Dacă nu aveţi nervi de oţel, un parbriz laminat şi o sticlă plină cu lichid de spălare, nu încercaţi să-l depăşiţi.

O poveste care circulă în Australia spune că şoferul unui astfel de autotren a remorcat maşina cu care călătoreau două femei şi care rămăsese în pană pe un drum pustiu. Din clipa în care autotrenul a început să se mişte, femeile au încercat de zor să claxoneze şi să-i facă omului semne cu farurile pentru a opri, însă el n-a observat şi, probabil, chiar a uitat complet de existenţa lor. Când s-a oprit în sfârşit, cam după o oră de drum, cele două erau ghemuite pe podeaua maşinii; farurile nu mai existau, parbrizul fusese făcut zob şi vopseaua se cojise complet de pe toată partea din faţă a maşinii.

Pompieri

Într-o ţară atât de vastă şi de aridă, serviciul de pompieri este privit cu toată seriozitatea, proprietarii de teren fiind obligaţi să contribuie cu fonduri pentru întreţinerea lui. În cazul unui incendiu, toată lumea participă la stingerea acestuia. În comunităţile rurale, vecinii nu sunt deloc priviţi cu ochi buni dacă încalcă reglementările privind prevenirea incendiilor; odată ce izbucneşte, focul nu se limitează la o singură fermă. În prerie distanţele sunt atât de mari, iar resursele atât de limitate, încât incendiile de vegetaţie sunt lăsate să se stingă de la sine. Este foarte posibil ca focul să se întindă pe câteva sute de kilometri vreme de mai multe săptămâni înainte de a rămâne fără combustibil – dacă putem spune aşa.

Fermierii din comunităţile mai restrânse nu aşteaptă să fie chemaţi atunci când izbucneşte un incendiu. Dacă zăresc fum pe undeva, îşi încarcă în camion echipamentul de stingere a incendiilor şi pornesc spre el. După ce focul este stăpânit, vecinii din imediata lui apropiere rămân la faţa locului, pentru a-şi păzi propriile curţi, până ce şi ultimele frânturi de jar se vor fi stins.

Obişnuita atitudine indiferentă a australienilor faţă de orice dezastru nu se dezminte. Cu câţiva ani în urmă, într-un orăşel de pe „centura agrară” a Australiei, într-o noapte friguroasă de iarnă, o casă mică din lemn a luat foc. Cei trei ocupanţi, muncitori itineranţi, erau la bar. Unicul efect al maşinii de pompieri ce a trecut gonind pe strada mare a fost să atragă întreaga populaţie la locul pârjolului. Nimeni n-a ridicat însă un deget pentru a-l stinge. Era, la urma urmei, cea mai mare distracţie şi cel mai călduros eveniment social de care avuseseră parte în ultimele săptămâni. Şi nimeni n-a plecat de acolo decât atunci când din casă n-a mai rămas nimic.

Şcoală şi calificări

Standardele de educaţie în Australia sunt relativ uniforme. La nivel primar şi secundar, singura deosebire între cei care urmează cursurile unei şcoli particulare şi cei care merg la şcolile de stat este venitul părinţilor. Ca urmare a moştenirii irlandeze, circa 30% din totalul populaţiei preferă şcolile catolice, mai degrabă pentru disciplina impusă decât pentru religie. Valoarea calificărilor variază în funcţie de domeniu. În esenţă, se dovedesc utile pentru a avea acces la primul interviu de angajare, apoi fiecare este pe cont propriu: angajatorii ştiu foarte bine că orice diplomă este acordată de autorităţile şi instituţiile guvernamentale.

Anul şcolar începe după Ziua Australiei, la sfârşitul lui ianuarie; toţi copiii merg la şcoală în jurul vârstei de cinci ani. Lipsa de uniformitate şi de cooperare între state a dus la apariţia unei situaţii absurde. Într-un stat, copiii pot începe cursurile în anul în care în prima zi de şcoală au deja cinci ani împliniţi, în altul atunci când au şase ani la finele anului şcolar, iar în altul în anul în care împlinesc şase ani. Schimbarea domiciliului în alt stat pentru copiii de vârstă şcolară se poate dovedi un coşmar în care părinţii au de înfruntat oficialităţile şi orgoliul independenţei statale. Problema ar fi simplu de remediat, însă nici un politician nu ar accepta să schimbe o reglementare ce ar putea fi percepută ca o recunoaştere a unei greşeli din trecut.

Cultură

O glumă veche şi răsuflată întreabă: „Care e deosebirea între Australia şi un iaurt?" Răspunsul: „Iaurtul are culturi vii." La fel ca multe altele în Australia, şi aici lucrurile sunt mai complicate decât pare la prima vedere.

Dezvoltarea în domeniul artistic a avut şi are încă în prezent o prioritate mult redusă faţă de cea funciară şi edilitară. În consecinţă, dacă nu sunteţi un împătimit al tendinţelor culturale, în Australia puteţi fi liniştit, nimeni nu vă va bate la cap; dacă sunteţi însă „niţel mai sofisticat" sau aveţi „chestia cu cultura", se găseşte şi pentru dumneavoastră ceva. În ultima vreme, festivalurile proliferează precum broaştele după ploaie, iar participarea publicului este de obicei susţinută, în ciuda eforturilor organizatorilor de a şoca suburbiile; la urma urmei, nimeni nu-şi ridică nivelul în comunitatea artistică prezentând ceva care se bucură de popularitate.

Nucleul culturii australiene este Opera din Sydney – descrisă la un moment dat ca „un grup de călugăriţe bătute de vânt". Construirea sa a depăşit cu foarte mult bugetul alocat şi termenele stabilite, fiind declarat sus şi tare un puţ fără fund din punct de vedere financiar; cele mai multe fonduri au provenit însă din sistemul loteriilor naţionale, susţinut entuziast de australieni. Prin simpla cumpărare a unui bilet, orice om putea pretinde că era un „susţinător al artelor".

Un caracter distinctiv îl au artele şi literatura, ambele cu o puternică amprentă australiană. Galeriile de artă statale şi naţionale deţin colecţii impresionante de lucrări reprezentând peisaje, care funcţionează aidoma unei capsule a timpului, imortalizând scene de pe vremea primilor colonişti. Tablourile care înfăţişează ţinuturi aride şi pustii sugerează că până şi primii artişti australieni erau adepţi ai realismului. Printre romancierii de seamă se numără şi Peter Carey, originar din Victoria, de două ori laureat al Premiului Mann Booker pentru ficţiune.

Indiferent însă de numărul scriitorilor, regizorilor şi actorilor de renume internaţional (şi acesta nu este chiar mic), „reţinerea culturală", sau sentimentul de inferioritate, continuă să fie un subiect dezbătut în rândul autoproclamaţilor intelectuali ai Australiei, în vreme ce-şi savurează ceaşca de *latte.* Pentru majoritatea australienilor, cultura adevărată este încă acel ceva la care europenii se supun în perioadele (nesfârşite) de vreme nemiloasă.

Limbă

Dacă ar fi apreciată doar din perspectiva abilităţilor sale lingvistice, populaţia Australiei ar putea fi considerată remarcabilă. Toţi australienii posedă dexteritatea mentală cerută pentru a scrie fluent într-o limbă (la nivel fundamental engleză, presărată cu câteva americanisme) şi a vorbi o cu totul alta. Atunci când aveţi de-a face cu limba vorbită vă daţi seama mai pregnant că vă aflaţi într-o ţară străină. Engleza din ţara cangurilor o îmbogăţeşte pe cea a britanicilor cu vigoarea şi culoarea corespunzătoare caracterului australian. Scopul oricărei conversaţii este, în mod evident, transmiterea informaţiilor, şi nici un australian nu va considera că trebuie să fie mai mult decât atât. Nu e nici o formă de artă şi nici o moştenire a cine ştie cărui trecut literar clasic. Cuvintele sunt înşirate unul după altul, prescurtate sau chiar eliminate, aşa că învăţarea limbii iese din discuţie; necesar este doar să asculţi cu atenţie. Iată „fo'doo" exemple:

driza = it is as dry as a – e la fel de uscat ca…

jawanna = do you want a – vrei o…

Australienii ataşează terminaţiile de diminutiv -ie, -i sau -y la aproape fiece cuvânt. Astfel, pe 25 decembrie primesc *Chrissie pressies* (cadouţe de Crăciunel), aduse acasă de *postie* (poştărel). Dacă vă duceţi la un *barbie* (grătărel) în *trackie daks* (pantaloni de treninguţ), veţi fi *pretty daggy* (tare simpăticuţ), mai cu seamă dacă sunteţi un *trendy uni student*.

Dacă presăraţi în vocabular ici şi colo câteva mostre de argou rimat, obţineţi un jargon local interesant. Pe o plajă anume au fost create trei noi cuvinte menite să-i desemneze pe surferii din afara districtului respectiv:

euros – europenii

touros – turiştii australieni

seppos – americanii (Americanii sunt *yanks; yanks* rimează cu *tanks;* cele mai dezgustătoare tipuri de tancuri sunt cele septice; *seppos* este prescurtarea pentru *septic tanks.)*

Majoritatea *papiţoilor* ştiu că australienii folosesc înjurături în fiece *amărâtă* de frază pe care *stârpiturile* o rostesc. Iar asta nu e ceva nou. Cu peste o sută de ani în urmă, un turist englez şocat nota: „Nici un târâie-brâu care se respectă nu vorbeşte vreodată fără să înjure de cele sfinte şi fără să-şi coloreze frazele cu cele mai ruşinoase adjective."

Australienii nu sunt firi subtile, şi nici limbajul lor nu e. Din păcate, cuvintele nu sunt întotdeauna ceea ce par. Iată câteva exemple:

bluey (albăstriu) = cineva cu părul roşu

you're orright (*you are all right* – eşti în regulă) = eşti absolut super

itsa bit warm (*it is a bit warm* – e puţin cam cald) = sunt cincizeci de grade în bidonul cu apă

that'd be right (*that would be right* – e bine aşa) = nici eu nu cred

O altă regulă lingvistică poate fi rezumată în întrebarea: de ce să foloseşti expresii descriptive convenţionale, când există unele umoristice cu acelaşi înţeles? Rezultatele obţinute sunt întotdeauna pitoreşti – spre exemplu:

sclipitor ca un şobolan cu un dinte de aur = ostentativ

n-ar putea munci nici într-un plămân de fier = leneş

ca o muscă într-o sticlă = agitat

se uită ca un chefal înmărmurit = uluit

nu poate organiza nici gunoiul de găină = incompetent

dezumflat ca o şopârlă beată = stă şi nu face nimic

o şterge ca un banc de creveţi la soare = se mişcă fulgerător

mai uscat ca scula unui dingo = foarte însetat

n-ar striga nici dacă l-ar muşca rechinul = n-ar cumpăra o bere

Cheia pentru a înţelege despre ce este de fapt vorba este să urmăriţi expresia facială a vorbitorului. Dacă acesta nu se încruntă, ceea ce pare a fi o insultă este probabil un compliment. Totuşi, nu vă puteţi baza întotdeauna pe această regulă; trebuie să ţineţi minte că australienii nu constituie nici pe departe o populaţie omogenă.

Prin intermediul limbajului folosit, ei îşi demonstrează individualismul, francheţea şi non-convenţionalismul. Şi au avut nevoie de ani îndelungaţi de *yakka* (muncă) grea, pentru a deveni atât de relaxaţi.

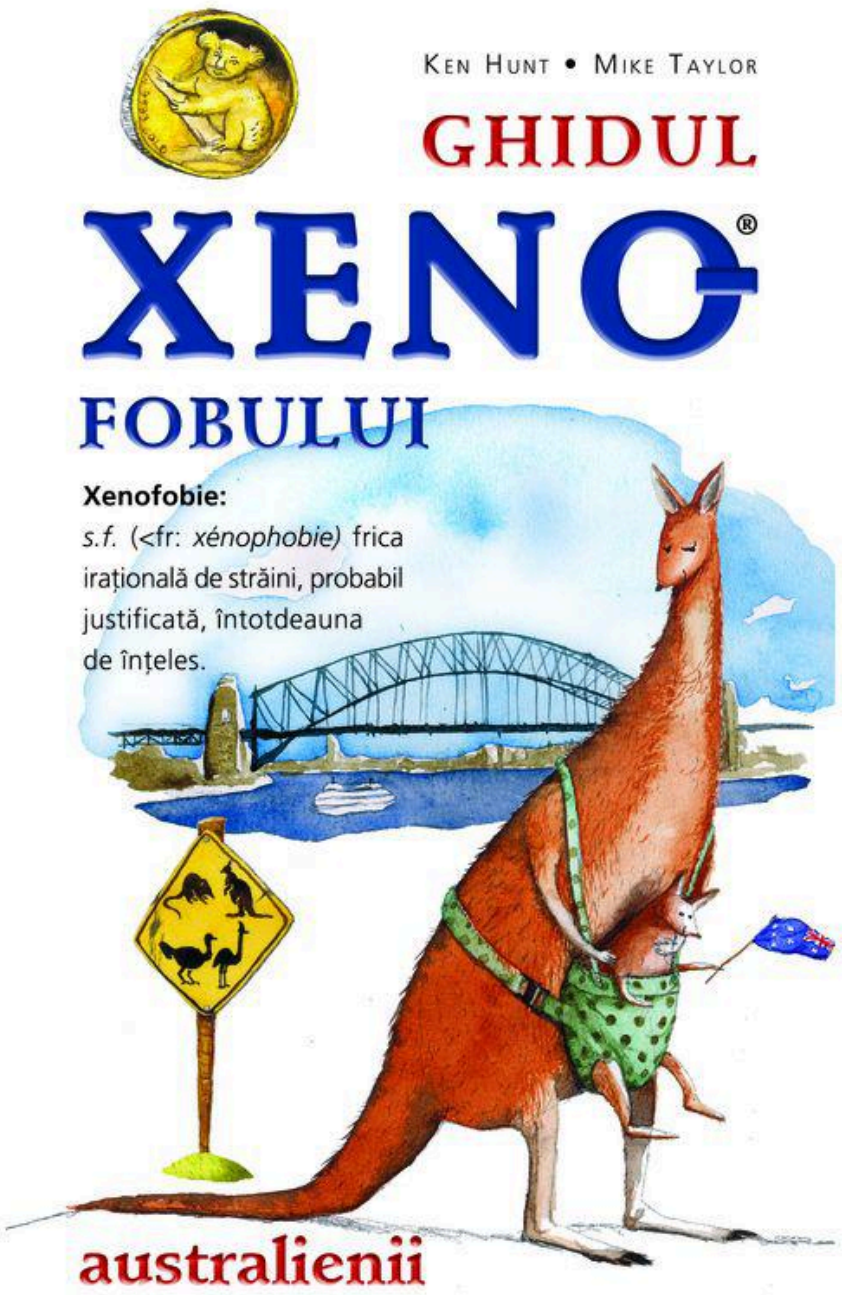
KEN HUNT • MIKE TAYLOR
GHIDUL
XENO®
FOBULUI
Xenofobie:
s.f. (<fr: xénophobie) frica irațională de străini, probabil justificată, întotdeauna de înțeles.
australienii

Table of Contents

Hartă
Naționalism și identitate
Caracter
Comportament
Atitudini și valori
Maniere
Obsesii
Guvernare
Destindere și distracții
Umor
Sănătate și igienă
Mâncare și băutură
Obiceiuri și tradiții
Crimă și pedeapsă
Afaceri
Sisteme
Cultură
Limbă

Table of Contents

Hartă	5
Naţionalism şi identitate	6
Caracter	14
Comportament	20
Atitudini şi valori	24
Maniere	31
Obsesii	36
Guvernare	40
Destindere şi distracţii	44
Umor	48
Sănătate şi igienă	50
Mâncare şi băutură	56
Obiceiuri şi tradiţii	60
Crimă şi pedeapsă	66
Afaceri	68
Sisteme	71
Cultură	77
Limbă	78